

Knjižničarske novice

letnik 28; številka 2, 2018

nuk

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

Kazalo

- 3 **CPM: Ali je čas za spremembe?**
- 6 **Obisk visokošolskih knjižnic Univerze v Ljubljani**
- 11 **“Inovativna knjižnica v službi lokalne skupnosti”**
- 12 **Od raziskovalnih podatkov do znanja**
- 14 **Ob dnevih knjige letos potekala že tretja okrogla miza Društva bibliotekarjev Maribor**
- 16 **Naša vizija, naša prihodnost**
- 18 **Sestanek s predsednico IFLE in prvo srečanje v zvezi z oblikovanjem globalne vizije IFLE**
- 25 **“Knjižničarji po celem svetu imamo enake cilje in vrednote” Intervju z Glòrio Pérez-Salmerón**
- 26 **18. obletnica Rastoče knjige**
- 27 **Zeleni bralci preplavili občino Ivančna Gorica**
- 30 **Glasbene knjižnice v sistemu COBISS**
- 32 **Facebook stran knjižnice Narodnega muzeja Slovenije**
- 34 **Starološka župnijska knjižnica**
- 35 **Do literature iz domačega naslanjača**
- 36 **Nova doktrina organizacije - Preusmeritev pozornosti**
- 37 **Kakšna je danes podoba prve slovenske artoteke za izposajo likovnih del na dom**
- 38 **Razpis za podelite Čopovih diplom, Čopovih priznanj in Čopovih plaket v letu 2018**
- 42 **Domoznanstvo v lokalni skupnosti - prostor sinergije in sodelovanja**

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana; Za knjižnico: **Martina Rozman Salobir**; Odgovorna urednica: **Mojca Trtnik** (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si); Uredniški odbor: **Branka Kerec, Meta Kojc, Bojana Medle, David Ožura, Veronika Potočnik, Sabina Solar, Magdalena Svetina Terčon, Damjana Vovk**; Oblikoval in tehnično uredil: **Matej Zorec**; Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o., Ljubljana; Ilustracija na naslovnici: **po viru IFLA Global Vision Matej Zorec**
Naklada: 260 izvodov

Navodila za pripravo prispevkov so dostopna na spletnem portalu Knjižničarskih novic.
<http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/ObvestiloAvtorjem.aspx>

Za nenamerne tiskarske napake se vam že vnaprej iskreno opravičujemo.

Naročila in odpoved tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148 Naročnina za leto 2016: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike.

Edina in najpomembnejša sestavina v formuli uspeha je sposobnost razumevanja drugih ljudi.

(Theodore Roosevelt)

»Prihodnost knjižnic bo svetla, če bomo knjižničarji sposobni povezati cilje knjižnic s cilji širše družbe« pravi Glòria Pérez-Salmerón, predsednica IFLE, ki je tudi za Knjižničarske novice spregovorila o projektu IFLA - Global Vision, katerega del smo bili tudi slovenski knjižničarji. Za lažje ovrednotenje skupnih ciljev in hitrejše doseganje izzivov prihodnosti smo prevedli 20 ključnih točk že prej omenjenega projekta in vam jih pripravili v obliki plakata. Postavite ga na vidno mesto, naj postane del vašega delovnega vsakdana. Mi smo namreč tisti, ki moramo vedeti, v kakšno smer plujemo in mi smo tisti, ki moramo dati pravi signale okolici, v kateri sobivamo in delujemo. Zatorej naj velja vedno in povsod: Vsak knjižničar – zagovornik!

Prijazen pozdrav,

Mojca Trtnik
odgovorna urednica

CPM: Ali je čas za spremembe?

Milena Bon

Narodna in univerzitetna knjižnica
milena.bon@nuk.uni-lj.si

Temeljni akt, Zakon o knjižničarstvu (2001) opredeljuje, da je zbirko knjižničnega gradiva in virov informacij knjižnica dolžna organizirati po strokovnih načelih, z namenom, da zagotavlja posameznim in skupinam uporabnikov dostopnost in uporabo zbirke (6. člen) ter ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega gradiva (36. člen). Uredba o osnovnih storitvah določa, da je vpogled v knjižnične zbirke v prostem pristopu in njihova uporaba ena izmed osnovnih storitev knjižnice (3. člen), ki je brezplačna (9. člen). Knjižnica pa je tudi dolžna uporabnike seznanjati z načini uporabe (8. člen) ter izobraževati za samostojno uporabo gradiva (9. člen).

Glede urejenosti gradiva knjižnica upošteva pravilnik, standarde in strokovna priporočila ter mednarodne strokovne standarde, priporočila in navodila, ki jih določi nacionalna knjižnica. Klasifikacijski sistem je določen v 6. členu Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003), in sicer je gradivo v prostem pristopu na podlagi sistema UDK (univerzalna decimalna klasifikacija), ki je prilagojen namenu knjižnice. Drug sistem postavitve lahko uporablja, če sistem iz prvega odstavka zaradi premajhne specializiranosti ne omogoča postavitve gradiva v skladu z njenim namenom oziroma poslanstvom. Za potrebe uporabnikov knjižnica obrazloži sistem postavitve gradiva v prosti pristop v pravilniku o splošnih pogojih poslovanja knjižnice. Nadalje določa, da ima splošna knjižnica ustrezen izbor strokovnega, leposlovnega in referenčnega gradiva na tiskanih in drugih medijih tako za odraslo prebivalstvo kot za otroke in mladino ter da tako razmerje v gradivu vzpostavi tudi v vsaki krajevni knjižnici (12. člen). Enako kot v zakonu je tudi v pravilniku določen prost dostop do večine gradiva, samostojna uporaba ter ločena postavitve gradiva za mladino in odrasle. (13. člen). Standardi za splošne knjižnice (2005) pa v poglavju

3. priporočajo, da se uspešnost poslovanja knjižnice meri po tem, kako izvaja storitve za vse prebivalce vseh starosti v vseh življenjskih obdobjih (otroci, mladina, odrasli ...), v poglavju 4.8 pa je priporočen prost dostop, pregledno urejeno, označeno ter razporejeno gradivo, in sicer :

- strokovno in leposlovno gradivo je razvrščeno v skladu s sistemom univerzalne decimalne klasifikacije,
- drugo gradivo z upoštevanjem posebnosti knjižničnega gradiva.

V oddelkih za mladino je leposlovno knjižnično gradivo razvrščeno po starostnih stopnjah.

Novljanova (1996) se je o strokovnih knjižničarskih priporočilih za obdelavo in ureditev knjižničnega gradiva v oddelkih za mladino do 15. leta starosti v (takrat) splošnoizobraževalnih in osnovnošolskih knjižnicah že pred več kot dvajsetimi leti spraševala, kako knjižničarji glede tega uresničujejo strokovna priporočila.

Gre predvsem za postavitve in ureditev knjižničnega gradiva za otroke in mladino v obeh vrstah knjižnic, ker imata skupne uporabnike in enoten sistem ureditve knjižničnega gradiva. Pri tem pa jim je skupno tudi merilo nakupa po najstrožjih

merilih kakovosti. Seveda se splošna in šolska knjižnica tudi glede tega nekoliko razlikujeta. Šolske knjižnice skrbijo za knjižnično gradivo za učence ali dijake, ki obiskujejo določeno osnovno, srednjo ali višjo šolo (z izjemo približno 180 devetletnih osnovnih šol, ki imajo v svoji organizaciji tudi vrtce). Splošne knjižnice pa skrbijo za nakup in ureditev knjižničnega gradiva za vse starosti.

Po novem določilu zakona »šolske knjižnice podpirajo izobraževalni proces, tako da izvajajo knjižnično dejavnost predvsem za učence, vajence, dijake in študente višjih strokovnih šol ter za strokovne delavce teh šol«. (Zakon, 2015, 29. člen). Šolska knjižnica se s svojimi oblikami dela z uporabniki vrašča v vzgojno-izobraževalni proces. Poleg internostrokovnega dela šolskega knjižničarja je torej najpomembnejše sistematično in specifično strokovno pedagoško delo za vzgojo mladih uporabnikov kot aktivnih uporabnikov knjižnice in njenega gradiva ter postopno in sistematično razvijanje bralne pismenosti in bralne kulture (individualno in skupinsko).

Gradivo za otroke in mladino se je v splošnih in šolskih knjižnicah po letu 1961 začelo postavljati v prostem pristopu po starostnih stopnjah po modelu, ki temelji »na priporočilih za strokovno ureditev knjig v mladinskih knjižnicah, ki jih je na predlog Pionirske knjižnice v Ljubljani sprejela Sekcija za ljudsko knjižničarstvo pri Društvu bibliotekarjev Slovenije in republiška inštruktorska komisija pri Svetu za prosveto in kulturo LRS (Žnidar, 1961, str. 74). Pionirska

knjižnica je po zgledu tujih knjižnic, predvsem pa po zgledu ureditve knjig v zagrebški Pionirski knjižnici, postavila knjige v prosti pristop in tako prekinila do tedaj uveljavljeno postavljanje knjig po formatu ne glede na stroko. Zaradi dostopnosti in preglednosti je med sicer različnimi ureditvami knjižnega gradiva v tujih knjižnicah izbrala model, ki je upošteval razvojne posebnosti mladega bralca. Najbolj sprejemljiva ureditev leposlovnih knjig v mladinski knjižnici je razdelitev po starostnih stopnjah bralcev, s čimer se najbolj približamo sodobnim pedagoškimi in psihološkimi principom vzgoje mladega bralca (Žnidar, 1961, str. 75). V standardih in priporočilih za šolske knjižnice osnovne šole in v standardih za splošnoizobraževalne knjižnice so se uveljavila priporočila za postavitev gradiva v knjižnicah za otroke in mladino, ki večinoma veljajo še danes:

1. leposlovje v slovenskem jeziku urejeno po treh starostnih stopnjah bralcev:

- C – cicibani ali predbralno obdobje do približno 10. leta starosti,
- P – pionirji ali obdobje od približno 10. do 14. leta starosti,
- M – mladina ali obdobje od približno 14. ali 15. leta starosti.

Postavitve po starostnih stopnjah po navedbah Novljanove se nekoliko razlikujejo od postavitve s predavanj Marjane Kobe pri predmetu: Delo z mladimi bralci, 1981:

- C (cicibani; pravljica, doba, razdeljena na predbralno obdobje do približno 4., 5. let starosti in do 8., 9. leta starosti),
- P (pionirji, realistična doba, od 10. do 12. let starosti) in
- M (mladina, mladostniška doba od 13. leta naprej).

Pri ostalem gradivu pa se postavitev ne razlikuje in je v obeh primerih naslednja:

2. ljudsko slovstvo v slovenskem jeziku (L),

3. leposlovje v tujih jezikih,

4. poučne knjige (skupaj slovenske in tujejezične), urejene po sistemu mednarodne decimalne klasifikacije. (Novljanova, 1996, str. 136).

Kot zapiše Novljanova (1996, str. 136-137), so »knjižnice s postavitvijo gradiva

v prosti pristop korenito spremenile svoje delo. Uporabnikom so priznale pravico do samostojne izbire knjižničnega gradiva, hkrati pa so si naložile obvezo, da ga bodo za izrabljanje te možnosti usposobile. Posledica te orientacije knjižničnega dela je bil hitrejši razvoj knjižnic, ki so ga spodbujale uporabnikove potrebe. Te so rasle z rastjo knjižnice in obratno, knjižnica je rasla z rastjo uporabnikovih zahtev in želja. V današnjem času je knjižnica z raznovrstnostjo knjižničnega gradiva, dostopnostjo informacij in dejavnosti še bolj izrazito postavljena pred vprašanje, ali z ureditvijo knjižničnega gradiva omogoča bralcu uresničevati Ranganathanove principe: Knjige so za uporabo, vsakemu bralcu njegovo knjigo, vsaki knjigi njenega bralca, spoštuj čas bralca in knjižničarja, knjižnica je rastoči organizem, pri čemer danes izraz knjiga nadomeščamo z izrazom knjižnično gradivo«.

Že leta 1996 se je Novljanova (1996, str. 136) vprašala, »ali sedanja priporočila za obdelavo in ureditev knjižničnega gradiva v mladinskih knjižnicah še ustrezajo današnji razvojni podobi otrok, njihovim potrebam, sposobnostim, željam? Taka vprašanja so se pojavila že večkrat in tudi različni predlogi za drugačno ureditev knjižničnega gradiva, ki so nastali na osnovi nekaterih praktičnih rešitev posameznih domačih knjižnic ali prevzetih idej o ureditvi gradiva v tujih knjižnicah. Pomisleki, predlogi in vprašanja so dovolj tehten razlog, da je potrebno standardna priporočila pregledati, preveriti in posodobiti, če se bo tako izkazalo, ali samo ponovno potrditi, da se pomislekom izognemo, dokler razvoj ne bo povzročil novih.« (1996, str. 137).

Več kot pol stoletja je minilo od prehoda s skladiščnega sistema na prosti pristop do gradiva na osnovi univerzalne decimalne klasifikacije, ki je seveda domača samo knjižničarski srenji, za uporabnika pa nedoumljiva. To je vodilo takratno osrednjo območno splošno knjižnico: Osrednjo, danes Mestno knjižnico Kranj ob pripravah na selitev v nove prostore, v povezavi s prehodom iz skladiščnega v prosti pristop v spremembo postavitvene sistematike gradiva, tako za odrasle kot za otroke in mladino. (Leban, Grilc

in Tomšič, 2007). Nova postavitev knjižničnega gradiva za otroke vsebinsko ne odstopa od sedanje, saj je leposlovje še vedno razvrščeno po starostnih stopnjah. Glavna sprememba je formalne narave.

Oprli so se na dejstvo, da v knjižnici lahko sistem UDK uporabljajo za dva različna namena, za signaturo in za vsebinski opis dokumentov (Šauperl, 2000). Odločili so se za novo postavitev književnih del za otroke in mladino v slovenskem jeziku, in sicer so gradivo razdelili na skupine in podskupine, ostali pa so pri delitvi avtorskih književnih del po starostnih stopnjah. Le te so sicer preimenovali iz skupin CPM in L v skupine (Leban, V., Grilc A. in Tomšič, N., 2007):

- književna dela do 8 let
- književna dela od 9 do 12 let
- književna dela nad 13 let in
- ljudsko slovstvo.

Postavitvena sistematika s tematskimi območji in skupinami vključuje poleg leposlovja tudi poučna dela, glasbo, filme, gradivo za starše ter vse drugo gradivo z različnih področij (geografija, umetnost ...) vključno z revijami, ki so primerne za določeno starostno obdobje.

Pri strokovnem gradivu in poučnih slikanicah so, namesto vrstilcev UDK, kot prvi element za razvrščanje uvedli besedne (vsebinske) oznake, s čimer so želeli postavitev mladim bralcem približati in olajšati tudi prehod z mladinskega na oddelek za odrasle. Za enako spremembo so se odločili pri razvrščanju neknižnega gradiva, ker so hoteli poudariti vsebino, ne glede na vrsto medija.

Omenimo še razmišljanje o spremembah postavitve gradiva v okviru mladinskega oddelka, ki ga podaja Kobalova (2009). Izrazila je potrebo po delitvi na štiri starostne oz. bralne postavitvene skupine namesto dosedanjih treh. To utemeljuje s tem, da so v knjižničnem katalogu COBISS podatki za vsebinski opis dokumentov ločeni od podatkov o signaturi in stanju zaloge, zato podatka med seboj nista več tako tesno povezana in se lahko razvijata ločeno, glede na potrebe vsebinske obdelave in glede na potrebe postavitve v prostem

Knjige so za uporabo, vsakemu bralcu njegovo knjigo, vsaki knjigi njenega bralca, spoštuj čas bralca in knjižničarja, knjižnica je rastoči organizem, pri čemer danes izraz knjiga nadomeščamo z izrazom knjižnično gradivo

pristopu. Običajno se je za postavitveni vrstilec uporabil prvi UDK v krajši obliki, kar je v praksi privedlo tudi do določenih težav pri iskanju knjižničnega gradiva v prostem pristopu (Piano, 1989; Leban, Grilc in Tomšič, 2007, str. 196). Drugačne postavitvene oznake so se uporabljale najprej na mladinskih oddelkih z oznako starostnih stopenj in ljudskega slovstva (C, P, M, L), nato pri razvrščanju neknižničnega gradiva ter v zadnjem desetletju pri označevanju leposlovnih književnih žanrov s piktogrami, ki sta jih leta 2000 ob preselitvi v nove prostore prvi pričeli uporabljati Knjižnica Bežigrad v Ljubljani in Knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu.

O preoblikovanju in modernizaciji sedanjih priporočil za urejanje knjižnega gradiva sta razmišljali Katja Kemperle in Alenka Šauperl¹, ki sta (2012, str. 15)² v MKL med udeleženci strokovne srede izvedli anketo, ker je tudi Mestna knjižnica Ljubljana (MKL), v enoti Knjižnici Otona Župančiča, uvedla nov sistem postavitve knjižnega gradiva, namenjenega mladim bralcem.

Ob spremembi Zakona o knjižničarstvu, 2015 in prehodu šolskih knjižnic na sistem COBISS se tudi med šolskimi knjižničarji pojavlja razmišljanje o spremembah oznak in postavitvi gradiva, in sicer VIO 1, VIO 2, VIO 3³, pri čemer pa ni upoštevano predšolsko obdobje (vrtci).

Ker se pojavljajo ideje o spremembah postavitve in ureditve gradiva na oddelkih za otroke in mladino, ki so se v posameznih splošnih in šolskih knjižnicah, ki imajo isto ciljno populacijo, že celo realizirale, je torej

resnično nastopil čas za temeljito analizo in posledično morebitne spremembe, ker:

- je minilo že nekaj desetletij, odkar cicibanov, pionirjev in mladincev ni več;
- ker se pojavljajo posamezne variante drugačnih postavitvev, kar pa ne zagotavlja več načela, da se uporabnik v šolski knjižnici nauči uporabljati tudi druge vrste knjižnic, če postavitve niso več enotne;
- upoštevati pa je treba, da VIO 1, VIO 2 in VIO 3 ne vključuje postavitve za otroke v predšolskem obdobju in tako ne zamenjuje prejšnjega načela postavitve za cicibane;
- ker tudi šolske knjižnice prehajajo na COBISS in je sedaj najbolj ugoden čas za poenotenje postavitvev gradiva v šolskih in splošnih knjižnicah na slovenski ravni
- in ker je treba poskrbeti za strokovne rešitve te problematike.

Seveda pa te spremembe ne morejo biti stihijske, saj je to proti principu vzgoje uporabnikov v aktivne uporabnike vseh vrst knjižnic, zato se je treba sprememb lotiti sistematično in strokovno ter pripraviti predlog, ki bo veljal za vse vrste knjižnic, ki imajo isto ciljno populacijo. Poskrbeti je treba, da se število članov knjižnic ne bo zmanjšalo zaradi tega, ker se v knjižnici ne znajdejo več.

In kdo naj bi pripravil predlog sprememb? Potrebno je soglasje strokovnjakov različnih strok: s področja razvojne psihologije, pedagogov, mentorjev za razvoj bralne pismenosti in knjižničarjev ter različnih ustanov: iz Narodne in univerzitetne knjižnice, Zavoda za šolstvo, Filozofske in Pedagoške fakultete ter

strokovnjakov knjižničarjev v obeh vrstah knjižnic. Vse to pa seveda pod okriljem ministrstev, pristojnih za šolstvo in za kulturo. Seveda pa bi bilo treba pogledati, kako se rešitve teh strokovnih vprašanj lotevajo v primerljivih okoljih v drugih državah. Če bo prišlo do nove strokovne rešitve, bo to lahko vplivalo na obstoječo zakonodajo in strokovna priporočila ter povzročilo tudi finančne posledice. ●

Viri:

- Kemperle, K. in Šauperl, A. (2012): Postavitve knjižnega gradiva na oddelku za otroke in mladino v splošni knjižnici. Knjižnica, 56, 1-2. Pridobljeno 8. 11. 2017 s spletne strani: <http://knjiznica.zbds-zveza.si/index.php/knjiznica/article/viewFile/128/120>
- Kobal, M. (2009). Modeli postavitve knjižničnega gradiva v slovenskih splošnih knjižnicah s posebnim ozirom na postavitve gradiva v mladinskih oddelkih. Knjižnica, Ljubljana, 53, 1-2, 99-122. Pridobljeno 8. 11. 2017 s spletne strani: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/lzvodi/Ko912/Kobal.pdf>
- Leban, V., Grilc A. in Tomšič, N. (2007). Nova postavitve gradiva v Osrednji Knjižnici Kranj. V Knjižnice za prihodnost: napredek in sodelovanje: zbornik referatov. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Strokovno posvetovanje (2007; Bled). Str.193-208.
- Novljan, S. (1996). Vsebinska obdelava in ureditev knjižničnega gradiva za mlade bralce. Knjižnica, Ljubljana, 40, 3/4, 135-148. Pridobljeno 6. 11. 2017 s spletne strani: file:///C:/Users/mbon/Downloads/Vsebinska_URN_NBN_SI_DOC-GBVSYC8P.pdf
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu. (2015). Uradni list RS, št. 92. Pridobljeno 6. 11. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201592&stevilka=3612>
- Žnidar, A. (1961). Strokovna ureditev knjig v mladinskih knjižnicah. Knjižnica, 5 (1-4), 74-83.

¹S tem vprašanjem sta se ukvarjali tudi Polona Palčič v diplomskem delu Postavitve gradiva v mladinskem oddelku MKL-KOŽ (2011) in Alenka Šauperl v prispevku Odziv uporabnikov na novo postavitve gradiva v Pionirski (2011).

²<http://knjiznica.zbds-zveza.si/index.php/knjiznica/article/viewFile/128/120>

³VIO pomeni vzgojno-izobraževalno obdobje in nadomešča izraz triada v devetletni osnovni šoli.

Obisk visokošolskih knjižnic Univerze v Ljubljani

Herman Erčulj
Narodna in univerzitetna knjižnica
herman.erculj@nuk.uni-lj.si

V sklopu strokovnega usposabljanja za bibliotekarski izpit sem v sredini letošnjega maja obiskal osem visokošolskih knjižnic Univerze v Ljubljani.¹ To je bila zame kot nekoga, ki se s knjižničarstvom šele spoznava, vsekakor dobrodošla izkušnja. Po izobrazbi namreč nisem bibliotekar, poleg tega pa je delo, ki ga opravljam v Zbirki serijskih publikacij v Narodni in univerzitetni knjižnici, v mnogih pogledih izjema in ne knjižničarsko pravilo.

Vse knjižnice imajo v glavnem sicer isto poslanstvo – hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva –, vendar pa so velike razlike med njimi prav v posebnostih, v podrobnostih uresničevanja teh poslanstev, v tem, *komu* je gradivo namenjeno in tudi *katero* je to gradivo. Drugače povedano, knjižnice se med seboj razlikujejo tako po *vrsti uporabnikov*

kot vrsti gradiva. Čeprav NUK s svojimi mnogimi funkcijami (opravlja namreč naloge narodne knjižnice, univerzitetne knjižnice, je nacionalni bibliografski center, center za razvoj knjižnic itd.) vsebuje elemente različnih vrst knjižnic, pa je prav v tem prepletu – in nadgradnji – posebna in pravzaprav edinstvena. Zato je bil moj pogled na visokošolske

■ Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (foto: Herman Erčulj)

knjižnice najprej pogled od zunaj, ki pa je ob obiskih visokošolskih knjižnic deloma spremenil perspektivo, dobil določeno mero notranjega vpogleda, s tem pa se je nekoliko osvetlil tudi moj vpogled v delovanje NUK. Namen tega kratkega prispevka ni *predstavitev posameznih knjižnic v njihovi totaliteti, v celoti njihove biti, temveč predstavitev*

Predavanja in ostale predstavitve knjižničarjev pa so hkrati tudi odličen način za promocijo knjižnic, saj se skoraj vsi udeleženci včlanijo v knjižnice, kar velja predvsem za tista izobraževanja, ki se izvajajo v knjižnicah samih.

nekaterih njihovih značilnosti, posebnosti, pravzaprav fragmentov, ki se meni – kot zunanjemu opazovalcu – in mojim sogovornikom iz obiskanih knjižnic – kot tistim, katerim je lasten notranji vpogled –, zdijo dovolj pomembne, izjemne, da si zaslužijo omembo. Upravičenje izbora teh posebnosti, ki so po večini *dobre prakse, katere bi bilo vredno posnemati* – seveda ob določenih prilagoditvah na specifične knjižnic, na katere bi bile prakse aplicirane –, je torej v ujemanju zunanjega in notranjega pogleda; pogled v tem ujemanju postane obči, pravi, resnični pogled.²

Poslanstvo knjižnic in struktura uporabnikov

Skupna točka knjižnic, ki sem jih obiskal, je njihova podpora »študijskemu in raziskovalnemu procesu z izvajanjem knjižnične dejavnosti predvsem za študente, visokošolske učitelje in visokošolske sodelavce.«³ S tem je povezana struktura njihovih članov oziroma aktivnih uporabnikov, ki so večinoma študenti matične fakultete (pogosto so uporabniki tudi študenti drugih fakultet UL), manjši del je zaposlenih v visokošolskih zavodih, nekaj imajo pa tudi drugih, zunanjih uporabnikov. Slednji so predvsem nekdanji študenti ali ostala zainteresirana javnost, torej tisti, ki jih področje znanja oziroma študij, ki ga podpira knjižnica,

zanima tako na strokovni kakor tudi laični ravni.

Tako je denimo ena izmed značilnosti Centralne medicinske knjižnice (CMK), kot je poudarila vodja mag. Anamarija Rožič, dr. med., da – kot pove že samo ime – opravlja centralno funkcijo v državi, in sicer v tem smislu, da je njihova zbirka na področju biomedicine najobsežnejša v Sloveniji, zato se nanje obračajo zdravniki in drugi strokovnjaki iz celotne države. Vendar pa podobno velja tudi za druge visokošolske knjižnice. Če nekoga denimo zanimajo standardi s področja gradbeništva, se bo gotovo obrnil na Knjižnico Fakultete za gradbeništvo in geodezijo (FGG), saj vodi knjižnice dr. Cvetka Teja Koler Povh poudarja, da je njihova zbirka na področju gradbeništva najpopolnejša in najbolj aktualna v državi (imajo zadnje izdaje standardov).

Izjema je v tem pogledu Knjižnica Pedagoške fakultete (PEF). Čeprav je, kot pravi vodja Doroteja Božič, tudi pri njih velik del uporabnikov, ki niso študenti PEF, študentov iz pedagoških smeri drugih fakultet, pa se zaradi širokega spektra področij znanja, s katerim se ukvarjajo na fakulteti, spektra, ki zajema vsa področja UDK, v knjižnico včlanja tudi lokalno laično prebivalstvo. Zanje Knjižnica PEF tako rekoč nadomešča splošno knjižnico. Ne glede na to pa, kot je poudarila moja sogovornica, njihovo

poslanstvo ostaja podpora pedagoškemu procesu fakultete.

Evalvacija dejavnosti knjižnic

Ko govorimo o podpori pedagoškemu procesu velja izpostaviti Centralno ekonomsko knjižnico (CEK), katere osnovna naloga je podpora Ekonomski fakulteti (EF). To sicer ne bi bilo nič posebnega, če EF ne bi zaradi trojne mednarodne akreditacije spadala med odstotek najboljših poslovno ekonomskih šol na svetu. Da je EF pridobila in da zdaj svojo odličnost ohranja, je potrebna med drugim tudi podpora dejavnosti fakultete in hkrati njena informacijska podpora knjižnici. Velikega pomena vzajemnosti se zaveda tako vodja knjižnice Tomaž Ulčakar, kakor tudi fakulteta oziroma njeno vodstvo. Fakulteta financira razne projekte in prostorske prenovne knjižnice – večjo je knjižnica doživela leta 2012, v načrtu pa imajo tudi nekaj manjših –, knjižnica pa zadovoljuje informacijske potrebe EF.

Kakovost zagotavljajo z različnimi evalvacijami, od zbiranja ter analize letnih statistik, statistik krajših obdobj – npr. mesecev, četrtletij –, do sprotno, dnevne evalvacije, ki pogosto poteka na individualni ravni, torej preko opažanj knjižničarjev in njihovih pogovorov z uporabniki. Za CEK so zelo pomembna mnenja tujih študentov, ki so navajeni odličnih knjižničarskih storitev in takšne pričakujejo tudi v Sloveniji. Poleg tega s študenti opravljajo tudi različne ankete. Knjižnica tako npr. pogosto naroča določene vrhunske publikacije na podlagi povpraševanja – domačih in tujih – študentov, torej so tako rekoč neposredno vpleteni v nabavno politiko. Po drugi

²Zahvala za organizacijo obiskov gre mentorici in vodji Zbirke serijskih publikacij dr. Ireni Eiselt ter pomočnici ravnateljice dr. Meliti Ambrožič, seveda pa tudi vsem knjižnicam, vodjem knjižnic in ostalim, ki so si vzeli čas za pogovor in pozneje za komentiranje članka, ki je pred vami.

³Opozoriti velja, da zaradi prostorskih omejitev članka ni mogoče izpostaviti vseh dobrih praks, dosežkov in zanimivosti knjižnic, zato je izbor teh potekal glede na določen nabor tematik, ta pa je do neke mere poljuben oziroma subjektiven.

⁴<http://www.ctk.uni-lj.si/osnovni-podatki/>, 21. 5. 2018

strani pa Ulčakar opozarja na pasti statistike. »Vprašanje je, katere statistike velja upoštevati,« pravi. Statistike imajo namreč pomen le v primeru, ko si zastavimo pravo vprašanje, relevanten problem. V CEK denimo pred poletjem pogledajo statistiko uporabe in na podlagi tega, torej na podlagi potreb uporabnikov, prilagajajo delovni čas knjižnice. Z drugimi besedami, EF je lahko pridobila in ohranila status odličnosti tudi zato, ker v CEK ničesar ne prepustijo naključju ali občutku; tudi najbolj drobni predlogi knjižničarjev, ki sicer izhajajo iz njihovih opažanj – denimo iz opažanja, da pred poletjem obisk knjižnice upada – so podvrženi diskusiji in preverjanju – v našem primeru statistiki.

Nekoliko – vendar ne bistveno – drugačen je način delovanja v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani (CTK). Eden izmed mojih tamkajšnjih sogovornikov Tilen Mandelj pravi, da gre za »eksperimentalni način uvajanja novosti«. Ker CTK skladno s pogodbo za UL opravlja nekatere naloge univerzitetne knjižnice, ima nekoliko drugačno strukturo študentskih uporabnikov kakor druge visokošolske knjižnice. Študenti namreč ne prihajajo pretežno iz ene, temveč iz različnih fakultet. Poleg tega so se v zadnjih letih spremenile njihove potrebe: spremenil se je, prvič, način uporabe gradiva in, drugič, način uporabe knjižnice. Po eni strani se je namreč povečala uporaba elektronskih virov. S to spremembo se je CTK spopadla tako oziroma jo je izkoristila na ta način, da je začela vedno več sredstev vlagati v pridobivanje elektronskih virov in je sedaj edina knjižnica v Sloveniji, ki za to vrsto gradiva porabi kar večji delež svojega proračuna. Pri tem vsekakor velja omeniti, da ta sredstva poskušajo porabiti na čim bolj ekonomičen način, in sicer s konzorcijsko dejavnostjo ter s podporo odprti znanosti. Vendar pa se je po drugi strani pa hkrati – paradoksalno – povečal tudi obisk knjižnice. Z novim valom študentov – in njihovo povečano potrebo po elektronskih ter zmanjšano po tiskanih virih – se je knjižnica iz prostora, kjer uporabniki dobijo knjige in drugo knjižnično gradivo, spremenila

■ Zunanost prenovljene Knjižnice Fakultete za socialno delo (foto: Herman Erčulj)

v prostor za študij in druženje. Da bi zadovoljili te njihove nove potrebe, nove predstave o tem, kaj je knjižnica, so bile – in so še vedno – potrebne nekatere spremembe. Na tem mestu pride do izraza »eksperimentalni način uvajanja novosti«. Najprej so uvedli tri vrste prostorov, ki zadovoljujejo najrazličnejšo paleto okusov: prostor za druženje in skupinsko delo, v katerem so avtomati s pijačo in hrano, poltiho čitalnico, v kateri je sicer tišina, vendar ne popolna, in tiho čitalnico, v kateri je zaradi zahteve po popolni tišini prepovedana celo uporaba računalnikov, saj je v tišini tudi tipkanje glasno. Pred leti so pridobili večje število računalniških mest, ki pa sedaj, ko ima že vsakdo svoj prenosnik, bolj ali manj samevajo. Podobno se z informacijsko tehnologijo dogaja tudi v drugih knjižnicah. V Knjižnici PEF denimo izposojajo na dom tudi bralnike. Za to storitev je bilo pred leti veliko povpraševanja, sedaj pa jih izposodijo le redko.

V CTK so nato začeli podaljševati odpiralne čase in so sedaj najdlje odprta knjižnica in državi, saj imajo celo ob sobotah in nedeljah v času izpitnega obdobja odprto do polnoči, trend pa gre

v smeri odprtosti 24/7. Te spremembe so uvedli tako rekoč brez predhodne analize, kajti najboljši kazalnik je dejanskost sama – gotovost je najnatančnejša verjetnost – in zamišljanje potencialnih težav nikoli ne zajame vseh aktualnih. Ob povečevanju števila čitalniških mest – ki gre z roko v roki z zmanjšano potrebo po tiskanem gradivu – in podaljševanju odprtosti, se je izkazalo, da so ta zapolnjena in da je celo potreba po še več mestih in daljši odprtosti. Z majhnimi koraki so tako uspeli prehoditi dolgo pot, ki je zgolj z razmišljanjem o tej poti ne bi niti začeli.

Podobno se trend večernega študija uveljavlja tudi na CEK in v Knjižnici Pravne fakultete (PF), ki imata podaljšan čas odprtosti predvsem v času izpitov. Na PF so – kot pravi namestnica vodje Alenka Peterka – študenti izrazili svoje želje prek študentskega sveta. Potemtakem ima vsaka knjižnica svoje razloge za podaljšano odprtost: CTK je torej s svojo eksperimentalno metodo tako rekoč vzpostavila potrebo po večernem študiju v knjižnici, CEK je potrebo prepoznala preko anket in komunikacije z uporabniki, v Knjižnici PF pa so uporabniki svojo potrebo izrazili neposredno.

■ Zapolnjena čitalniška mesta v Knjižnici Fakultete za gradbeništvo in geodezijo (foto: dr. Cvetka Teja Koler Povh)

Vendar opisani model niti ni samoumeven niti ni primeren za vsako knjižnico. V Knjižnici PEF so med študenti opravili anketo, katere rezultati so pokazali, da med njimi ni interesa za večerni študij, je pa interes za jutranji študij, zato so začeli odpirati knjižnico nekoliko bolj zgodaj. Veliko študentov se že v ranem jutru pripelje v Ljubljano iz okoliških krajev, knjižnica pa jim predstavlja prostor, v katerem lahko produktivno pričakajo začetek predavanj. Prav tako za razliko od drugih knjižnic pri njih ni velike potrebe po tih čitalnici – to sicer predstavlja časopisna čitalnica –, kajti na PEF je veliko skupinskega dela, ki ga študenti radi opravljajo v knjižnici.

Informacijsko opismenjevanje in promocija knjižnic

Med pomembnejšimi deli poslanstev knjižnic je tudi *informacijsko opismenjevanje uporabnikov*. To sta še posebej poudarila mag. Mirjam Kotar in mag. Janez Jug iz Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja (ODKJG) na

*<https://www.fdv.uni-lj.si/obvestila-in-informacije/novice-in-obvestila/pripravljalnidnevi-za-bruce---prep-fdv>, 5. 6. 2018

Fakulteti za družbene vede (FDV). Cilj je enostaven – informacijsko pismen diplomant – sredstva za doseganje tega cilja pa so različna. Z uporabniki – študenti – delujejo tako na individualni, kakor tudi na skupinski ravni.

Že pred začetkom samega študija (konec septembra) na FDV bodoče študente povabijo na Pripravljalne dneve za bruce oziroma PREP FDV, kjer jim med drugim tudi knjižničarji na delavnicah predstavijo, »kako učinkovito poiskati družboslovne znanstvene vire ter kako vire podatkov zapisati po pravilih, ki veljajo na FDV.«⁴ Na ODKJG zagovarjajo pristop »embedded learning«, tj. vključitev informacijskega opismenjevanja v sam študij in sicer na ta način, da so vsebine vključene v temeljne predmete posameznih smeri že v prvem letniku. Poleg tega aktivno sodelujejo tudi pri ostalih predmetih, saj profesorjem pomagajo tako pri pripravi kurikulumov in izvedbenih načrtov za predmete, kakor tudi pri izvedbi – vaje, predavanja in druge aktivnosti v spletni učilnici – samih predmetov.

Podobne prakse kot so navedene v primeru ODKJG imajo sicer tudi drugod.

Blizu uresničitvi cilja samostojnega predmeta s področja informacijskega opismenjevanja je Knjižnica Fakultete za socialno delo (FSD), kjer bodo – kot pravi vodja Martina Kerec – za študente vsak mesec pripravljali predavanja, torej bodo trajno prisotni v izobraževalnem procesu na fakulteti. Velik korak v tej smeri so naredili tudi v Knjižnici PEF, kjer so do nedavnega izobraževanja potekala le kot gostujoča predavanja, tj. le pod pogojem, če so bili profesorji pripravljene žrtvovati kakšno uro predavanja, sedaj pa je vodstvo fakultete pozvalo profesorje in se je njihova »dobrodelnost« močno povečala, tako da je odziv po oddelkih skoraj popoln. Predvsem pa velja izpostaviti prakso na FGG, kjer je vodja knjižnice že od leta 2009 vključena v izvajanje informacijskega opismenjevanja doktorandov v okviru rednega in obveznega študijskega predmeta v obsegu 30 pedagoških ur.

Predavanja in ostale predstavitve knjižničarjev pa so hkrati tudi odlični način za promocijo knjižnic, saj se skoraj vsi udeleženci včlanijo v knjižnice, kar velja predvsem za tista izobraževanja, ki se izvajajo v knjižnicah samih. Dobre izkušnje pa imajo po besedah Tomaža Ulčakarja tudi v CEK, kjer se lahko študenti novinci v knjižnico vpišejo na začetku študijskega leta, ko na EF pripravijo dogodek sprejem brucev, in sicer tako, da pristopne obrazce izpolnijo kar na tem sprejemu, torej ne v knjižnici sami; gre torej za nekakšen »oddaljeni dostop« do članstva.

Ko so študenti že vpisani v knjižnico, pa se izobraževanje lahko izvaja tudi na individualni ravni, tj. preko reševanja informacijskih potreb, s katerimi se uporabniki soočajo. Z manj zahtevnimi informacijskimi zahtevami se seveda knjižničarji – predvsem tisti, ki delajo na izposoji – soočajo vsakodnevno in jih tudi rešujejo sproti, za zahtevnejše, specialne informacije pa knjižnice uporabljajo različne strategije. V večjih knjižnicah, kakršna je CTK, so na voljo strokovnjaki z različnih strokovnih področij. Podobno imajo tudi v CMK zaposlenih več strokovnjakov s področij,

Medtem ko se majhne ukvarjajo z iskanjem sredstev za nakup nujno potrebnega študijskega gradiva, se večje – CTK – ukvarjajo s težavami pri podpori odprte znanosti.

na katerih delujejo. Za zagotavljanje kakovostnih informacijskih storitev na področju biomedicine pa je potrebno tudi usposabljanje knjižničarjev v tujini. V manjših knjižnicah, kakršni sta npr. Knjižnica FSD in Knjižnica FGJ, si tovrstne delitve dela in dragih izobraževanj zaradi pomanjkanja kadrov in finančnih sredstev ne morejo privoščiti, zato delujejo po principu, da vsi delajo na izposoji in posledično vsi rešujejo tudi zahtevnejše informacijske probleme.

Za individualno iskanje odgovorov na informacijska vprašanja uporabnikov in za podporo informacijskemu opismenjevanju so v CEK uvedli tudi Torkovo info točko, tj. določen čas, ko se lahko študenti sestanejo s knjižničarji na oddelku za izposajo gradiva in jih povprašajo o vsem, kar jih »zanimajo o delovanju knjižnice.«⁵ Za to storitev sicer običajno ni velikega povpraševanja – izjema so določena obdobja, ko npr. študenti pripravljajo diplomske naloge –, saj se tudi tukaj večino informacijskih potreb uporabnikov rešuje sproti, je pa morda primerna predvsem za sramežljive ali introvertirane uporabnike, ki jim tovrstna storitev olajša stik s knjižničarjem.

Za takšne uporabnike – seveda tudi za ostale – so velika prednost tudi spletni raziskovalni vodiči oziroma e-vodiči, ki jih vedno bolj uvajajo po knjižnicah. V Knjižnici FGJ je npr. Elizabeta Adamlje pod mentorstvom vodje knjižnice pred nedavnim izvedla poglobljeno študijo o e-vodičih, ki bo podlaga za njihovo vpeljavo. Prav te se lotevajo sedaj, kar nikakor ni majhen zalogaj za knjižnico

z zgolj štirimi zaposlenimi. V Knjižnici PEF, kjer so vodiči na voljo že dalj časa, pa pravijo, da so zelo uporabni, saj jim olajšajo izobraževanje posameznikov in s tem prihranijo knjižničarjem veliko časa, čeprav je več časa potrebnega za njihovo vzdrževanje. Vendar visoka statistika uporabe – uporabljajo jih tudi drugi, celo v tujini, in ne zgolj člani knjižnice – pretehta. Podobno velja tudi za e-vodiče, ki jih nudita ODKJG in CMK.

Na ODKJG uporabljajo še posebno zanimiv in uporaben način individualnega svetovanja, ki ga imenujejo sobrskanje (eng. *co-browsing*, krajšava za *collaborative browsing*), tj. sočasno, skupno brskanje dveh oseb – uporabnika in knjižničarja – po svetovnem spletu. Pri tem vsak uporablja svoj računalnik, torej ekran miško in tipkovnico, vendar oba navigirata po istih spletnih straneh. Najprej knjižničar pokaže uporabniku, kako denimo najti določene članke, nato pa krmilo oziroma nadzor nad računalnikom prevzame uporabnik sam, knjižničar pa ga pri tem zgolj nadzoruje oziroma mu svetuje pri iskanju. Gre torej za to, da uporabnik ni zgolj opazovalec procesa, temveč je aktiven tudi sam, in tako poleg iskanih informacij pridobiva tudi informacijske veščine, kar spominja na šolo vožnje. Računalnik za sobrskanje je prilagojen podobno kot vozilo avtošole, torej uporabnik sicer upravlja napravo sam, vendar pod nadzorom knjižničarja, in tako kot se učenec ne bi nikoli tako dobro naučil vožnje, če bi zgolj gledal, kaj dela učitelj vožnje, se tudi uporabnik ne bi tako dobro naučil iskanja določenih podatkov, če bi zgolj opazoval, kako jih išče knjižničar.

Težave knjižnic in želje za prihodnost

Knjižnice imajo zelo raznolike načrte za prihodnost, kar je seveda odvisno od tega, na katerih področjih zaznavajo največje pomanjkljivosti. V grobem lahko rečemo, da imajo majhne knjižnice majhne probleme, velike pa velike. Medtem ko se morajo manjše knjižnice že v običajni ali celo skrajšani poletni odprtosti ukvarjati s problemi pomanjkanja kadrov, ki so za knjižnice s štirimi ali manj zaposlenimi posebno velik problem – problem je še toliko večji v času bolniških odsotnosti in dopustov –, se velike ukvarjajo s podaljševanjem odprtosti; medtem ko se majhne ukvarjajo z iskanjem sredstev za nakup nujno potrebnega študijskega gradiva, se večje – CTK – ukvarjajo s težavami pri podpori odprte znanosti. Nekaj pa je stalnica pri vseh. Povsod, kjer so moji sogovorniki poudarjali velik pomen dela z uporabniki in so poleg strokovnosti poudarjali prijaznost, ki sem jo lahko občutil tudi sam, so bile knjižnice in zaposleni v študentskih oziroma uporabniških anketah ocenjene zelo dobro – celo najbolje. To pa je nekaj, česar niso dosegle po naključju, ampak so gradile dalj časa, kajti odličnost je mozaik, v katerem majhni, na prvi pogled nepomembni kamenčki sestavljajo veličastno celoto. ●

⁵ <http://efnet.si/2016/06/infotockacek/>, 5. 6. 2018

“Inovativna knjižnica v službi lokalne skupnosti”

Milena Bon

Narodna in univerzitetna knjižnica
milena.bon@nuk.uni-lj.si

17. okrogla miza za prosti dostop do informacij, Zagreb 8. december 2017

Hrvaško knjižničarsko društvo, Komisija za prosti dostop do informacij in svobode izražanja v sodelovanju z Oddelkom za informacijske in komunikacijske znanosti, katedra za bibliotekarstvo, Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu je 8. decembra organizirala že 17. okroglo mizo. Datum je izbran glede na svetovni dan človekovih pravic, ki ga obeležujemo 10. decembra. Na ta dan leta 1948 je bila v Parizu sprejeta splošna deklaracija človekovih pravic. Omenjena deklaracija predstavlja skupen ideal vseh ljudstev in narodov z namenom, da bi vsi organi družbe in posamezniki razvijali spoštovanje teh pravic ter svoboščin in zagotovili njihovo splošno priznanje in spoštovanje.

Vsakoletna okrogla miza obravnava drugo temo, vezano na zagotavljanje prostega dostopa do informacij. Letos so bile v ospredju teme, povezane z inovacijami v knjižničnih storitvah v lokalni skupnosti. Predstavljene so bile nove storitve, ki jih knjižnice organizirajo samostojno ali v sodelovanju z drugimi organizacijami in ustanovami v lokalni skupnosti ali storitve, ki združujejo določene skupine prebivalstva glede različnih skupnih interesov (kulturnih, poslovnih ...).

Današnje knjižnice so veliko več kot prostor s knjigami in računalniki. So pomembne in včasih edine kulturne ustanove v mestu ali kraju. Skrbijo za lokalno kulturno dediščino, lahko pa pomagajo tudi lokalnim podjetnikom. Da to knjižnice lahko uresničujejo, mora lokalna skupnost poznati storitve, ki jih splošna knjižnica nudi. Hkrati pa mora biti splošna knjižnica povezovalni člen v lokalni skupnosti in mora sodelovati z drugimi knjižnicami, ustanovami in organizacijami. Spremljati mora razvoj novih tehnologij in biti ustvarjalna, predvsem pa odzivna na

potrebe lokalne skupnosti pri oblikovanju novih storitev.

Cilj 17. okrogle mize o prostem dostopu do informacij in svobode izražanja je bil: opozoriti na vlogo knjižnice kot središča informacij in komunikacije v lokalni skupnosti, ki skrbi za potrebe in posebnosti lokalnega prebivalstva in si stalno prizadeva za spodbujanje in ohranjanje lokalne kulturne dediščine, da nove tehnologije, predvsem splet in mobilna telefonija, omogočajo knjižnicam, da se odprejo navzven in ponudijo storitve za prebivalce odročnih, podeželskih ali izoliranih skupnosti, kar je bilo pred razvojem spleta in mobilne tehnologije veliko težje in da se strokovno javnost spodbudi k razmišljanju o inovativni vlogi knjižnic v službi lokalne skupnosti in opredeli ter ovrednoti knjižnice kot središče skupnosti, v kateri delujejo.

Predstavljenih je bilo 12 referatov iz različnih vrst knjižnic iz Hrvaške in tujine. Predstavljeni so bili v treh programskih sklopih, in sicer: Sodelovanje knjižnic z ustanovami in organizacijami v skupnosti,

Povezovanje interesnih skupin v skupnosti in Inovativne službe in storitve za skupnost.

Vabljen referentka Ingrid Bon, predstavica IFLE, je predstavila 17 ciljev združenih narodov za trajnostni razvoj Agende 2030. Poudarila je vlogo knjižnic pri uresničevanju agende na posameznih območjih.

Iz Slovenije smo predstavili svoje referate Milena Bon, Narodna in univerzitetna knjižnica in Klaudija Sedar, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota: *Zavičajna djelatnost slovenskih narodnih knjižnica u svjetlu digitalizacije i povezivanja lokalnoga okruženja* ter Srečko Maček in Robert Ožura iz Osrednje knjižnice Celje: *Album Slovenije – osobna sjećanja 20. stoljeća*. Programski odbor v sestavi Edita Bačić, Alemka Belan-Simić, Milena Bon, Ivana Hebrang Grgić, Mario Hibert, Aleksandra Horvat, Silvija Perić, Davorka Pšenica, Annemari Štimac je pripravil tudi zaključke okrogle mize, in sicer:

1. Hrvaško knjižničarsko društvo (HKD) mora slediti mednarodnim krovnim knjižničarskim organizacijam, Mednarodni zvezi bibliotekarskih društev in ustanov (IFLA) pri izvajanju Agende Združenih narodov do leta 2030 o trajnostnem razvoju. HKD mora v vseh sekcijah in odborih čim prej oblikovati in izvajati načrt zagovorništva, ki bi poudaril programe knjižnic s cilji trajnostnega razvoja na vseh področjih agende ZN do leta 2030. Cilj je prepoznavanje partnerske vloge in možnosti knjižnic za doseganje globalnih ciljev

trajnostnega razvoja in njihova vključitev v nacionalno strategijo za trajnostni razvoj Agende ZN 2030.

2. HKD mora začeti z izvajanjem prve nacionalne raziskave o percepciji hrvaškega prebivalstva o vlogi in nalogah knjižnic v družbi, da bi rezultati študije služili kot podlaga za priznanje in krepitev vloge hrvaških knjižnic v sodobni družbi.

3. HKD mora preko medijev redno obveščati javnost o koristnih pobudah knjižnic in tako v zavesti državljanov Hrvaške okrepiti položaj knjižnic kot motorjev družbenega razvoja.

4. Še vedno obstajajo skupine uporabnikov, ki v knjižnico ne morejo ali težko najdejo odgovarjajoče/prilagojeno gradivo. Naloga knjižnic je zagotovitev prostega dostopa do informacij in zagotovitev informacijskih potreb vseh uporabnikov. Za rešitev tega bo komisija poskušala poiskati možnosti v sodelovanju s Komisijo za nakup gradiva in medknjižnično izposojajo.

V programskem odboru sodelujem že nekaj let. Sodelovanje pri pripravi programa in mednarodno sodelovanje vedno bogati naše delo. Tudi predstavitev prispevka je med udeleženci okrogle mize poželo izredno zanimanje, postavljali so številna vprašanja in bili navdušeni nad slovensko prakso. Naše predloge so sprejeli tudi v zaključkih posvetovanja.

Napovedana tema 18. okrogle mize pa so Fake News.

Dostop do informacij Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/9/ in več o okrogli mizi na <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1431> ●

Od raziskovalnih podatkov do znanja

11th RDA Plenary Meeting, Berlin, 21.–23. 3. 2018

Research Data Alliance (RDA) je svetovni ekosistem dobrih praks in standardov za raziskovalne podatke. Regionalni in nacionalni financerji raziskovalne dejavnosti po vsem svetu sprejemajo določila o ravnanju z raziskovalnimi podatki ter njihovi odprtosti, v večini držav pa kultura, infrastrukture in podporne storitve še niso (dovolj) razvite. Združenje RDA delno zapolnjuje praznino, saj pod njegovim okriljem nastajajo priporočila za posamezne vidike ravnanja z raziskovalnimi podatki.

Združenje RDA je bilo ustanovljeno leta 2013 in ima približno 6.900 članov iz 137 držav (organizacij in posameznikov). Delovanje združenja sofinancirajo Evropska komisija, ameriška National Science Foundation in National Institute of Standards and Technology ter avstralski vladni Department of Innovation. Nacionalni financerji raziskovalne dejavnosti omogočajo delovanje nacionalnih/regionalnih združenj RDA (trenutno 15, pretežno evropskih). Regionalno združenje RDA Europe bo v naslednjih dveh letih objavilo tri razpise za izbor nacionalnih točk v 13 evropskih državah brez tovrstnih točk (vključena bo tudi Slovenija). Prvi razpis bo predvidoma objavljen julija 2018.

V okviru združenja RDA deluje preko 100 delovnih in interesnih skupin za politične, pravne, tehnične in podporne vidike ravnanja z raziskovalnimi podatki ali pa za vidike raziskovalnih podatkov posameznih znanstvenih področij. Združenje RDA dvakrat letno organizira plenarno srečanje. Od 20. do 23. 3. 2018 je v Berlinu potekalo 11. plenarno srečanje (661 udeležencev iz

več kot štiridesetih držav, hkrati je potekalo tudi več kot deset sklopov). Naslednje plenarno srečanje bo novembra 2018 v Gabaroneju (Bocvana).

Povezovanje regionalnih pobud in Evropski oblak odprte znanosti

Svetovna raven delovanja RDA omogoča povezovanje regionalnih pobud in aktivnosti za oblikovanje svetovne odprte znanosti (sodelujejo Evropski oblak odprte znanosti, Afriška platforma odprte znanosti in Oblak podatkovno intenzivnih raziskav, ameriški NIH Data Commons; aktivnosti potekajo v Avstraliji, na Novi Zelandiji, v Kanadi in drugih državah). Vse pobude načrtujejo ali vzpostavljajo pogoje za raziskovalne podatke v skladu z načeli FAIR.

Oblikovanje Evropskega oblaka odprte znanosti (European Open Science Cloud, EOSC) naj bi bilo večinsko zaključeno leta 2020. EOSC je zasnovan kot virtualno okolje za raziskovalce za hranjenje, upravljanje, analiziranje in ponovno uporabo podatkov v raziskovalne in izobraževalne namene ter za inoviranje (več

Mojca Krmelj

UL, Fakulteta za matematiko in fiziko,
Fizikalna knjižnica

Jure Preglau

UL, Filozofska fakulteta,
Znanstvena založba

Mojca Kotar

UL, Univerzitetna služba za knjižnično dejavnost
Moja.Kotar@uni-lj.si

V Evropi in tudi v Sloveniji je veliko pomanjkanje strokovnjakov za ravnanje z raziskovalnimi podatki. Treba bi bilo zasnovati študijske programe za različne profile strokovnjakov (angl. data manager, data steward, data librarian ...).

o namenu EOSC v EOSC Declaration). V EOSC sodelujejo evropske e-infrastrukture (ne raziskovalne organizacije) – splošne e-infrastrukture in tiste, vezane na posamezna znanstvena področja, na primer FREYA (trajni označevalniki), EOSC-hub (vzpostavitev vozlišča s katalogom storitev, programjem in podatki), OpenAIRE-Advance (odprtodostopne publikacije in raziskovalni podatki) ...

Nemčija, Nizozemska in Francija financirajo pobudo GO FAIR (s tremi stebri GO CHANGE, GO TRAIN, GO BUILD) kot primer dejavnosti držav članic EU za vzpostavitev EOSC.

Raziskovalni podatki v skladu z načeli FAIR

Načela FAIR zagotavljajo, da je raziskovalne podatke mogoče najti (so Findable), do njih dostopati (so Accessible), so povezljivi (Interoperable) in jih je mogoče ponovno uporabiti (so Reusable).

V skladu z evropsko agendo odprte znanosti naj bi deljenje FAIR raziskovalnih podatkov do leta 2020 postalo privzet način ravnanja z raziskovalnimi podatki.

Evropska komisija financira izdelavo analize stroškov, ki nastanejo v primeru, kadar raziskovalni podatki niso hranjeni in dostopni v skladu z načeli FAIR, ter v primeru, kadar so na voljo v skladu z načeli FAIR. Prve ocene izvajalca analize podjetja PwC EU Services kažejo, da je strošek v primeru, da raziskovalni podatki niso upravljani v skladu z načeli FAIR, vsaj 11,4 milijarde EUR letno na ravni 28 držav članic EU.

Deljenje raziskovalnih podatkov v skladu z načeli FAIR še ni privzet način delovanja

na večini znanstvenih področjih. Med razlogi je tudi umanjkanje nagrajevanja aktivnosti za pripravo raziskovalnih podatkov v skladu z načeli FAIR v vrednotenju raziskovalne dejavnosti, zato v svetu načrtujejo vključitev primernih spodbud za tovrstno delo v vrednotenje raziskovalne dejavnosti. V Sloveniji je v Tipologiji dokumentov/del za vodenje bibliografij v sistemu COBISS opredeljena tipologija 2.20 za zaključeno znanstveno zbirko podatkov, ki mora biti javno dostopna v nacionalnem ali mednarodnem znanstvenem podatkovnem arhivu in dokumentirana.

Dolgi rep raziskovalnih podatkov

Za nekatera raziskovalna področja ali podpodročja obstajajo uveljavljeni (mednarodni) podatkovni centri za raziskovalne podatke, ki nudijo podporo raziskovalcem in upravljajo tematski repozitorij za raziskovalne podatke (svetovni katalog repozitorijev za raziskovalne podatke re3data.org – Registry of Research Data Repositories). Na (slovenskih) raziskovalnih organizacijah nastaja tudi večje število sklopov raziskovalnih podatkov, ki jih ni mogoče uvrstiti v (mednarodne) tematske repozitorije. Za take primere so na voljo splošni repozitoriji (na primer Zenodo). Z vidiki dolgega repa raziskovalnih podatkov se ukvarja interesna skupina RDA z imenom Long tail of research data, ki je pripravila priporočilo za podporo dolgemu repu raziskovalnih podatkov.

Podpora za ravnanje z raziskovalnimi podatki

Znanstvene knjižnice na univerzah in inštitutih ter nacionalne knjižnice so

stoletja skrbele za ohranjanje pisne znanstvene dediščine. Glede na nove potrebe raziskovalcev bodo morale pridobiti dodatna (vsaj osnovna) znanja o ravnanju z raziskovalnimi podatki (s področja raziskovalcev, za katere deluje knjižnica). V ta namen je priporočljivo spremljati delovanje interesne skupina RDA z imenom Libraries for Research Data.

Dokument 23 Things: Libraries for Research Data vsebuje nabor priporočenih aktivnosti knjižnic za podporo raziskovalnim podatkom. Kanadsko združenje znanstvenih knjižnic je vzpostavilo mrežo Portage. Delft University of Technology je organizirala sistem podpore za raziskovalne podatke s koordinatorjem v univerzitetni knjižnici in strokovnjaki za raziskovalne podatke vsebinskih področij, ki delujejo na fakultetah.

V Evropi in tudi v Sloveniji je veliko pomanjkanje strokovnjakov za ravnanje z raziskovalnimi podatki. Treba bi bilo zasnovati študijske programe za različne profile strokovnjakov (angl. data manager, data steward, data librarian ...). Pri vzpostavljanju podpore za raziskovalne podatke je pomembno sodelovanje med raziskovalci, strokovnimi službami za raziskovalno dejavnost, knjižnicami in upravljavci repozitorijev. ●

Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 International

Ob dnevih knjige letos potekala že tretja okrogla miza Društva bibliotekarjev Maribor

Branka Kerec
Univerzitetna knjižnica Maribor
branka.kerec@um.si

Društvo bibliotekarjev Maribor je v letošnjem aprilu ob dnevih knjig pripravilo enodnevno okroglo mizo. Lahko rečemo že skoraj tradicionalno, saj je bila tokratna tretja zapored, izvedene pa so bile na vsaki dve leti. Tako kot prvi dve je bila tudi tokratna pripravljena v soorganizaciji. Tema vsake okrogle mize je povezana s pogledi knjižničarjev in drugimi, ki na kakršen koli način prihajajo v stik s knjigo in branjem, in ki s svojim ljubiteljskim ali profesionalnim delom sooblikujejo bralno kulturo.

Prva okrogla miza z naslovom *Sožitje med knjigo – elektronsko knjigo – digitalnim prostorom* je bila izvedena leta 2014 v Kadetnici Maribor in pripravljena v soorganizaciji knjižnice Knjižnično informacijskega in založniškega centra MORS in Društva bibliotekarjev Maribor. O njej smo nekoliko natančneje v Knjižničarskih novicah že pisali (gl. Knjižničarske novice 2014, 24 (10), str. 12-13).

Čeprav je od druge okrogle mize poteklo že nekaj časa, je prav, da se tudi tale nekoliko obširneje predstavi. Tako kot prva je bila tudi druga okrogla miza izvedena v Kadetnici v Mariboru, in sicer 22. aprila 2016. Potekala je v okviru prireditve *Ko te napiše knjiga* 2016 in je bila pripravljena v soorganizaciji knjižnice Knjižnično informacijskega in založniškega centra MORS, Društva bralna značka Slovenije in Društva bibliotekarjev Maribor. Nosila je pomenljiv naslov: *Berem, bereš, beremo ...*, skladno s tem pa je bilo na

njej predstavljenih pet različnih pogledov referentov o pomenu branja (ali nebranja) za človekov kognitivni razvoj. Sodelujoči so poudarili velik pomen branja v zgodnjem otroštvu, ko se posameznik iz poslušalca, ki mu berejo drugi, prične razvijati v samostojnega bralca. Ugotovili so, da se kljub konkurenci elektronskih medijev ni bati za prihodnost tiskanih knjig, saj sodobne nevrofiziološke raziskave kažejo in opozarjajo na nevarnosti pretirane in nenadzorovane uporabe le-teh. Zelo pohvalno so se izrekli o bralni znački za odrasle, ki poteka v Slovenski vojski. S prispevki so tako sodelovali Miroslav Nidorfer iz Knjižnično informacijskega in založniškega centra MORS, ki je bil tudi moderator okrogle mize, mag. Branka Kerec iz Društva bibliotekarjev Maribor in dr. Dragica Haramija iz Društva bralna značka Slovenije. Ob njih sta spregovorila še klinični psiholog, varuh bolnikovih pravic v Mariboru in biblioterapevt mag. Aco Prosnik, ter pisatelj in dramatik Tone Partljič, istega leta dobitnik Prešernove

nagrade za življenjsko delo – oba sta zbrano občinstvo, ki je spremljalo debato bolj za ovalno kot za okroglo mizo, iskreno razvedrila s svojimi hudomušnimi in zabavnimi izkušnjami iz vsakdanjega življenja, pa vendarle tako vtkanimi v proces bralne dejavnosti in z njo povezano osebno rastjo posameznikov. Žal je svojo udeležbo odpovedala Jelka Kosi iz knjižnice Gimnazije Ptuj, ki bi predstavila bralne strategije in nove pismenosti, poudarke iz svojega raziskovanja pri magistrskem delu.

Že od jutranjih ur je v angleškem parku pred Kadetnico potekal tudi knjižni bazar, namenjen izmenjavi knjig, v kulturnem uvodnem programu pred samo okroglo mizo pa je nastopila vokalna skupina ZVOK.

Letošnja, tretja okrogla miza, je potekala 18. aprila, tik pred samo otvoritvijo Dnevo knjige v Mariboru. Izvedena je bila v Univerzitetni knjižnici Maribor in pripravljena v sodelovanju s sklopom *Spominjanja*, ki deluje pri Zvezi kulturnih društev Maribor.

Skladno z aktualnimi dogajanji ob bralni pismenosti in ob dnevih knjige pa je tudi tokratna okrogla miza nosila pomenljiv naslov: *Knjižnica kot nosilka bralne kulture.* ●

Sredi aprila sta Društvo bibliotekarjev Maribor in Spominjanja, poseben program v okviru Zveze kulturnih društev Maribor, pripravila v Glazerjevi dvorani Univerzitetne knjižnice Maribor okroglo mizo, ki je preteklo izkušnje s pogledom na sedanjost in prihodnost povezala v celoto.

Zunanja povoda za povezavo dveh dejavnosti, ki delujeta v Zvezi kulturnih društev in ki imata sicer različen izvor in program dela, sta dva: nastajanje nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti in negovanje kulture spominjanja, ki lušči iz preteklosti dogodke in osebnosti, pomembne za razvoj Maribora in širšega družbenega okolja, in s tem zapolnjuje vrzeli v kolektivnem pomnjenju in vedenju. Zato je tudi izbira tem ter sogovornic in sogovornika sledila tej dvojnosti. Njihove prispevke si lahko preberete na spletni strani Društva bibliotekarjev Maribor <http://www.drustvo-bibliotekarjev.nevladna.org/dokumenti/predstavitve-s-strokovnih-srecanj/>.

Aprila 2018 je bila nacionalna strategija še vedno samo predlog, zato vse novosti in dopolnitve, ki jih prinaša, še niso zavezujoče. Dolgotrajnost nastajanja dokumenta – začetek sega v leto 2015, je v nasprotju s pomenom, ki ga imata bralna kultura in razvoj bralne pismenosti za posameznika in celotno družbo, posebej še, če upoštevamo, da prav pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje določata posameznikovo bralno kulturo in bralno kulturo neke družbe. Mednarodne raziskave sicer kažejo, da je raven dosežene bralne pismenosti slovenskih otrok in mladostnikov primerljiva z dosežki najbolj razvitih držav, manj spodbudno pa je dejstvo, da odrasli v ravni dosežene bralne pismenosti zaostajajo za najbolj razvitimi državami. Zato je treba za doseganje ciljev nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti povečati število izvajalcev programa, vključiti različne ustanove na različnih ravneh in zagotoviti dostopnost do kakovostnega in raznovrstnega gradiva. Vendar bodo ključno vlogo še vedno imele knjižnice. A te lahko zagotavljajo kakovostno javno službo samo tedaj, če se povežeta strokovna in politična javnost, torej če branje kot vrednoto prepozna tudi politika, zlasti lokalna.

Če kje, se tega najbolj zavedamo prav v Mariboru, kjer se zagate z gradnjo enote Mariborske knjižnice na Rotovškem trgu vlečejo kot zgodba o jari kači in steklem polžu. Da je gospodarska kriza lahko tudi priložnost za lokalno skupnost, da pokaže, kaj potrebuje za uspešen razvoj posameznika in družbe, nam je pokazala dr. Sabina Fras Popovič. Pa ni treba v ZDA, Nemčijo, Španijo, Francijo, Burundi ali na Nizozemsko, lahko se ozremo tudi po Sloveniji in se veselimo modernih

Knjižnica kot nosilka bralne kulture

Moderatorica in uvodna referentka **mag. Majda Potrata** je izvrstno povezala skrb za bralno kulturo v preteklosti z najnovejšimi aktualnimi dogajanjem ob bralni pismenosti v zaključeno celoto.

upad branja leposlovja, predvsem pa se je spremenil navedeni vzrok za nebranje. Prvotno so nebralci tožili zaradi pomanjkanja časa in visokih cen knjig, zadnja raziskava pa je pokazala, da je odločilno nezanimanje za branje, ker ljudje svoj čas raje namenijo dejavnostim, ki so družbeno bolj popularne. Ob tem ne kaže prezreti, da je na drugi strani lestvice pa sicer ne prevelika, ampak zelo motivirana skupina odličnih bralcev, bolje bi bilo reči bralk, ker te prevladujejo. Ker je raziskava zajela odraslo populacijo, bi morala strategija posebno pozornost nameniti prav ukrepom za dvig bralne pismenosti in bralne kulture prav v tej skupini, med mladostniki pa fantom.

Seveda ne moremo in nočemo zavrteti časa nazaj, ker digitalna doba odpira nova vprašanja, povezana z usodo domačih knjižnic, pred katero ne moremo ubežati, če ne pristajamo na zavržene knjige v zabojnikih. Kajti če je nekoč veljalo, da je domača knjižnica statusni simbol, je zdaj drugače in se lastniki, zlasti pa dediči zasebnih knjižnic znajdejo pred vprašanjem, kam s knjigami. O tem je spregovoril mag. Franci Pivec in poudaril, da je usoda teh knjig tesno povezana z bralno kulturo in pismenostjo, kjer si knjižnice pripisujejo ključno strateško vlogo in zato do »domačih knjižnic« ne morejo biti indiferentne.

mag. Majda Potrata

in funkcionalnih javnih knjižnic, ki omogočajo poslanstvo, ki ga je občinam naložil zakon o lokalni samoupravi, saj je knjižnica pogoj za ustanovitev občine. Zato sem prepričana, da bi morala zakonodajna predvideti ukrepe proti tistim občinam, ki ne izpolnjujejo normativov in standardov za delovanje knjižnic, in sicer kadrovskih, finančnih in materialnih.

Zavedanje o pomenu branja ima dolgo tradicijo in o tem sta spregovorili mag. Nina Hriberšek Vuk in dr. Fanika Krajnc Vrečko, saj lahko že v devetnajstem stoletju iščemo začetke ljudskega knjižničarstva in tudi farnih knjižnic. Temelje so postavljali ozaveščeni posamezniki, finančno podporo pa so morali zagotavljati posamezniki, v veliko primerih so bile to ženske. Članarina ni bila nizka, kar je pokazala dr. Fanika Krajnc Vrečko, ko je primerjala višino članarine v Družbi za branje slovenskih knjig v Lembah in današnjo članarino v mariborski teološki knjižnici. Za članarino v limbuški bralni družbi bi lahko kupili sedem knjig, za današnjo članarino pa pol knjige. Vse to dokazuje, da je bila želja po branju med člani – ne samo verskih knjig – nekoč izredno velika.

Kaj pa danes? Raziskovanje bralnih navad na Slovenskem je razmeroma mlado. Če so v prvih raziskavah pogrešali branje strokovnih knjig, se v novejših raziskavah kaže večji

upad branja leposlovja, predvsem pa se je spremenil navedeni vzrok za nebranje. Prvotno so nebralci tožili zaradi pomanjkanja časa in visokih cen knjig, zadnja raziskava pa je pokazala, da je odločilno nezanimanje za branje, ker ljudje svoj čas raje namenijo dejavnostim, ki so družbeno bolj popularne. Ob tem ne kaže prezreti, da je na drugi strani lestvice pa sicer ne prevelika, ampak zelo motivirana skupina odličnih bralcev, bolje bi bilo reči bralk, ker te prevladujejo. Ker je raziskava zajela odraslo populacijo, bi morala strategija posebno pozornost nameniti prav ukrepom za dvig bralne pismenosti in bralne kulture prav v tej skupini, med mladostniki pa fantom.

Seveda ne moremo in nočemo zavrteti časa nazaj, ker digitalna doba odpira nova vprašanja, povezana z usodo domačih knjižnic, pred katero ne moremo ubežati, če ne pristajamo na zavržene knjige v zabojnikih. Kajti če je nekoč veljalo, da je domača knjižnica statusni simbol, je zdaj drugače in se lastniki, zlasti pa dediči zasebnih knjižnic znajdejo pred vprašanjem, kam s knjigami. O tem je spregovoril mag. Franci Pivec in poudaril, da je usoda teh knjig tesno povezana z bralno kulturo in pismenostjo, kjer si knjižnice pripisujejo ključno strateško vlogo in zato do »domačih knjižnic« ne morejo biti indiferentne.

mag. Majda Potrata

Naša vizija, naša prihodnost

Žiga Cerkenik

Narodna in univerzitetna knjižnica
ziga.cerkenik@nuk.uni-lj.si

Globalna razprava o prihodnosti knjižničarstva

Knjižničarstvo je stroka, ki se pravzaprav po definiciji nenehno spreminja - kot se spreminjajo vsebine, uporabniki in potrebe skupnosti. Vseeno se zdi, da sta hitrost in obseg sprememb danes bistveno večji kot kadar koli prej. Tehnološki razvoj, digitalizacija in informatizacija družbe, novi načini komunikacije in socializacije, spremenjena pričakovanja in pravice posameznikov v tej novi družbi itd. – vse to so novosti, katerih posledice so preprosto prevelike in pregloboke, da bi se nanje lahko odzvali na nivoju knjižničarjev, knjižnic ali posameznih držav. Namesto drobljenja izkušenj, rešitev in naporov morajo knjižnice in knjižničarji po celem svetu, morda prvič sploh, stopiti korak nazaj, ugotoviti, kaj imajo med seboj skupnega in kako lahko v spremenjenih okoliščinah še naprej opravljajo svoje temeljno poslanstvo: gradnjo pismenih, informiranih in participativnih družb. Trendi, ki oblikujejo naš svet, so že vrsto let globalni – in takšen mora biti tudi odgovor nanje.

Mednarodna zveza bibliotekarskih društev ustanov IFLA se je z vprašanjem globalnih sprememb pričela ukvarjati že vrsto let nazaj. Med projekti v zadnjih letih velja omeniti zlasti Poročilo o trendih (*IFLA Trend Report*), pri katerem je sodelovala vrsta strokovnjakov iz različnih področij, ki so poskušali definirati tiste družbene, politične, ekonomske in tehnološke procese, ki bodo v prihodnosti najbolj vplivali na delo knjižnic. Poleg poročila, ki je bilo objavljeno leta 2016, je rezultat analize tudi zbirka več kot 170 člankov, študij in napovedi, ki je neprecenljivi vir informacij in idej za vsakega knjižničarja, ki ga zanima prihodnost informacijske krajine.

Skupaj s poročilom je prišlo tudi zavedanje, da tovrstni pogled od zunaj seveda ne bo dovolj. Vsaka prava sprememba se začne od znotraj in od spodaj navzgor, na uspeh pa

lahko upa le, če uspe pritegniti in prebuditi kritično maso posameznikov, ki se pri svojem delu soočajo s spremenjenimi pogoji dela, ki imajo neposredne izkušnje iz vsakodnevne prakse in so zato tudi edini možni nosilci sprememb – torej knjižničarjev. IFLA Global Vision je tako logično nadaljevanje razprave o globalnih trendih oziroma poskus, da poznavanje globalnih trendov dopolnimo z našimi lastnimi izkušnjami in s poznavanjem naše lastne stroke. Je priložnost, da knjižničarji sami povemo, katere so po naših izkušnjah temeljne dejavnosti in vrednote knjižnic, kje se skrivajo naše komparativne prednosti, česa bi morali početi več in česa manj, ter kako razdrobljeno in nepovezano množico knjižnic in knjižničarjev združiti v močno in povezano celoto, ki se bo znala in zmogla odzvati na izzive sodobnega časa. Razprava o globalni viziji se je začela v

V tem trenutku v državah po celem svetu že potekajo razprave in se oblikujejo konkretni predlogi, kako uresničiti posamezne priložnosti tako v lokalnem kot tudi regionalnem in globalnem kontekstu.

letu 2017 in je potekala na več nivojih: v organih in sekcijah IFLE, na nivoju regij/celin, na nivoju posameznih držav in preko spletnega glasovanja, kjer so svoje mnenje lahko podali tudi tisti knjižničarji, ki niso imeli možnosti sodelovati na kateri od 185 delavnic po celem svetu. V prvi fazi je tako sodelovalo kar 31.063 knjižničarjev iz 190 držav s skupaj skoraj 500.000 leti izkušenj v stroki. Rezultate razprave povzema dokument Global Vision Report Summary, ki ga najdete tudi v pričujoči številki Knjižničarskih novic. V njem je navedenih 10 glavnih poudarkov prvega dela projekta in 10 ključnih izzivov oziroma priložnosti, katerim bi knjižnice morale posvetiti posebno pozornost, če želijo uspešno opravljati svoje poslanstvo tudi v bodoče. Poudariti velja, da gre za spoznanja, ki prihajajo od spodaj navzgor, tako rekoč iz prvih frontnih linij knjižničarstva – od knjižničarjev s celega sveta, katerih izkušnje pri delu z uporabniki, gradivi, viri, partnerji in odločevalci tvorijo neprecenljivo zakladnico znanja in pravzaprav edini zanesljivi smerokaz za celotno stroko.

Zbrane izkušnje nam dajejo edinstven vpogled v globalno stanje knjižničarstva in najbolj pereče izzive, ki jih pred nas

- 1 Utrinek z regionalne delavnice v Madridu, julij 2017; 2 Udeleženci nacionalne delavnice v organizaciji ZBDS in NUK, september 2017;
- 3 Druga regionalna delavnica (Pariz), maj 2018;
- 4 Druga nacionalna delavnica v Ljubljani, junij 2018

postavlja prihodnost. Omogočajo pa še nekaj več: spoznanje, da v naših vsakodnevnih strokovnih zagatah nismo sami, da se knjižničarji po celem svetu srečujejo in (pogosto uspešno) spopadajo s skoraj identičnimi problemi in da se je morda bolj kot naprej v prihodnost pomembno ozreti naokoli. Znanje, ideje, rešitve in dobre prakse že obstajajo, samo poiskati jih je treba.

Cilj druge faze Globalne vizije je zato izgradnja obsežne zakladnice idej in rešitev – od tistih bolj enostavnih do najbolj drznih in daljnosežnih – kako našo skupno vizijo knjižničarstva spremeniti v realnost. V tem trenutku v državah po celem svetu že potekajo razprave in se oblikujejo konkretni predlogi, kako uresničiti posamezne priložnosti tako v lokalnem kot tudi regionalnem in globalnem kontekstu. Predvidoma v avgustu pa bo dostopna tudi spletna platforma, ki bo omogočila, da ideje posredujemo vsi, ki nam ni vseeno za prihodnost naše stroke. Zato vljudno vabljeni k brskanju po spletnih straneh projekta, spremljanju živahnega dogajanja na družbenih omrežjih (#IFLAGlobalVision) in seveda k prispevanju vaših lastnih predlogov in izkušenj. O prihodnosti po definiciji ni mogoče povedati prav dosti trdnega, a eno je gotovo: kakršna koli že bo, ustvarjamo jo skupaj. ●

Sestanek s predsednico IFLE in prvo srečanje v zvezi z oblikovanjem globalne vizije IFLE

Alenka Kavčič Čolić
Narodna in univerzitetna knjižnica
alenka.kavcic@nuk.uni-lj.si

Barcelona, 19. – 21. marec 2018

Na povabilo IFLE sem se marca 2018 udeležila tridnevnega srečanja v Barceloni, v okviru katerega smo se sestali s predsednico IFLE in se udeležili delavnice oziroma prvega (ang. kick-off meeting) srečanja, da bi izoblikovali globalno vizijo IFLE. Bilo nas je skupaj 142 udeležencev iz 35 držav. Iz Slovenije se je srečanja udeležila tudi prof. dr. Maja Žumer, ki je lani bila izvoljena v upravni in strokovni odbor IFLE in je obenem postala tudi predsednica tretje IFLINE divizije.

Srečanje je potekalo v prostorih Pomorskega muzeja v Barceloni (Museu marítim de Barcelona). »Sestanek« (President's Meeting) oziroma seminar je vodila gospa

Glòria Pérez-Salmerón, leta 2017 novo izvoljena predsednica IFLE, prva predsednica IFLE z latinskimi koreninami. Na prvo mesto svojega predsedovanja je postavila vodilo

■ Slika s predsednico IFLE (od leve proti desni: Jeanne Drewes, Library of Congress; Alenka Kavčič Čolić, NUK; Glòria Pérez-Salmerón, IFLA; Marwa El-Sahn, Aleksandrijska knjižnica; Véronique Thomé, Direction générale des Patrimoines/Services des bibliothèques, des archives et de la documentation générale des Musées de France; Becky Ryder, Direktorica Keeneland Library, ZDA, in tajnica Sekcije za ohranjanje)

“Knjižnice kot gonilo sprememb”. Predavanja na temo, ki jih povzeman v nadaljevanju, so pripravile vidne osebnosti iz različnih univerz, politiki, novinarji in publicisti.

■ Naslovnica publikacije povzetek poročila o IFLIN globalni viziji

■ Načrt izvajanja globalne vizije IFLE. Iz predstavitve Geralda Leitnerja, Generalnega sekretarja IFLE (URL: <https://president2018.ifla.org/sites/president2017.ifla.org/files/uploads/images/gerald-leitner-gv.pdf>)

Rafael Ramírez iz Univerze v Oxfordu, Velika Britanija, je govoril o načrtovanju prihodnosti, pri katerem je zelo pomembno oblikovanje dogodkov ter upoštevanje različnih stališč.

Mercè Conesa i Pagès, predsednica občine (Diputació) Barcelone, je govorila o prizadevanjih mestne uprave za smotnejši in bolj vključujoč razvoj v regiji, kakor tudi za omogočanje dostopa do javnih podatkov in informacij. Pri tem naj bi prav knjižnice s svojo ustvarjalnostjo in inovativnostjo imele pomembno vlogo pri izobraževanju uporabnikov na področju dostopa ter uporabe podatkov in informacij.

Iskra Mihaylova, predsednica Komisije za regionalno politiko pri Evropskem parlamentu, nekdanja knjižničarka, meni, da imajo knjižnice veliko priložnost, da opozorijo nase. Poudarja, da bi morale več vlagati v promocijo svojih aktivnosti ter javnosti in institucijam, ki jih denarno podpirajo, predstaviti njihovo vlogo v družbi.

Cassie Robinson, direktorica za strateški dizajn v podjetju Doteveryone je

govorila o vlogi knjižnic v prizadevanjih za pravični internet. Knjižničarji so pomembni pri zmanjševanju strukturnih neenakosti, ki jih ustvarja razvoj informacijske tehnologije, prispevajo k razvoju digitalne pismenosti in so ključni dejavniki pri izločanju lažnih novic, objavljenih na spletu.

Matthew Finch, knjižnični pravljicar, je predstavil potencial knjižnic pri povezovanju in ustvarjanju partnerstev. V bolnišnicah, ki jih je obiskal, so knjižnice izredno pomembne pri zdravljenju in okrevanju pacientov.

Glyn Moody, novinar in pisatelj, je opozoril na problem lažnih novic in informacij v virtualnem svetu. V prihodnosti bo knjižničar v veliko pomoč pri ugotavljanju ali je npr. video oziroma zvočni posnetek resničen. Obenem bodo knjižničarji veliko prispevali k promociji odprtega dostopa.

Toby Green, vodja Oddelka za založništvo pri OECD, je govoril o problemih odprtega dostopa in objavljanju znanstvenih prispevkov.

Leta 2017 so potekale številne dejavnosti v zvezi z oblikovanjem IFLINE strategije, imenovane Globalna vizija. Njen pobudnik, Gerald Leitner, Generalni sekretar IFLE, je predstavil povzetek poročila Global Vision, ki je rezultat sodelovanja 31.000 knjižničarjev iz 190 držav, članic OZN. Na povabilo IFLE smo lani v Atenah vodje teles in organov te mednarodne zveze sodelovali na posebni delavnici; kasneje je ta bila ponovljena 185-krat, v različnih regijah, tudi v Sloveniji. Sodelovalo je 9291 udeležencev (več na strani <https://www.ifla.org/node/34321>).

Na podlagi poročila Global Vision Report Summary je bilo izoblikovanih deset poudarkov ali ciljev, ki smo jih 20. in 21. marca obravnavali udeleženci delavnice v Barceloni.

Večina predstavitev, posnetek uvodnega nagovora in zaključne predstavitve Geralda Leitnerja so dostopni na URL: <https://president2018.ifla.org/programme>. Predavanja iz prvega dne, so bila temelj razprave v okviru delavnice, ki je potekala naslednjih dveh dneh.

Delavnica o globalni viziji IFLE

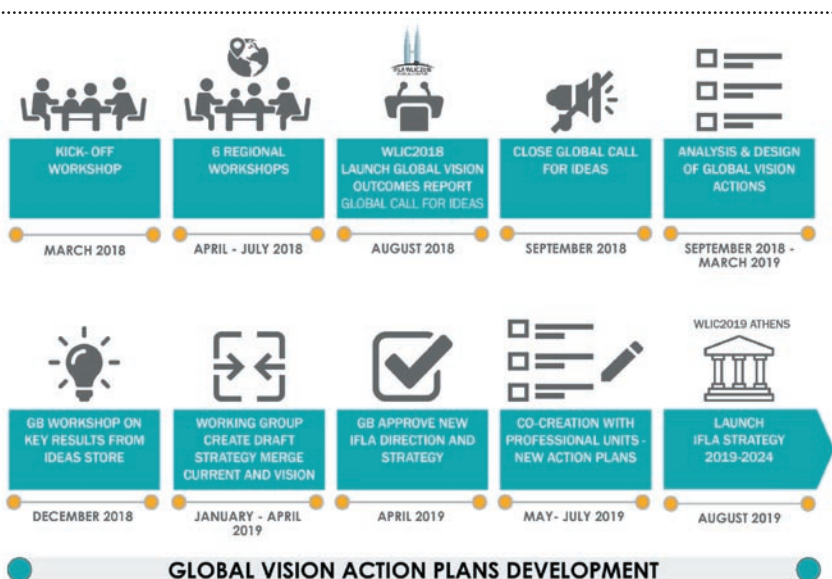
Udeleženci delavnice smo bili razdeljeni v deset delovnih skupin (v vsaki je bilo od deset do petnajst udeležencev), od katerih je vsaka obravnavala določen poudarek iz poročila o Globalni viziji IFLE, in z njim povezane izzive. Naloga skupine, v kateri sem sodelovala, je bila ugotoviti in predlagati način uresničitve ciljev, zapisanih v IFLINI viziji. Poleg drugih – knjižničarjev z univerz, dekanov in publicistov - sta v skupini sodelovali tudi članici IFLINE Sekcije za ohranjanje, Jeanne Drewes, ki je tudi direktorica Centra za konservatorstvo in restavracijsko Kongresne knjižnice v Washingtonu, ter Marwa El-Sahn iz Aleksandrijske knjižnice, ki je članica upravnega odbora IFLE in predsednica frankofonskega združenja knjižničarjev. V skupini so bili tudi predsedniki nekaterih pomembnih sekcij - Sekcije za stari tisk, Sekcije za razvoj zbirk, Sekcije za knjižnice s področja umetnosti in Sekcije za nacionalne knjižnice; z njimi večkrat tudi sicer sodeluje Sekcija za ohranjanje (IFLA Preservation and Conservation Section), ki ji predsedujem. Usklajevanje različnih pogledov in mnenj je bilo zelo zanimivo.

Naloga delovne skupine, v kateri sem sodelovala, je bila analiziranje 9. cilja - "Mi ohranjamo svetovni spomin" ter izziva: "Lažji dostop do svetovne dediščine", kar je tudi glavna naloga Sekcije za ohranjanje. Razprave o tem vprašanju so bile zelo dragocene, ker so se pokazala pričakovanja IFLINIH članov od Sekcije in kako naj se v prihodnje organiziramo.

V skupini, v kateri sem sodelovala, smo oblikovali pet okvirnih smernic za doseganje večje dostopnosti do svetovne pisne dediščine.

Načrti za prihodnost globalne vizije IFLE

IFLA do julija načrtuje izvedbo še šestih regionalnih delavnic, katerih rezultati bodo skupaj s prvo delavnico v Barceloni katerih predstavljeni avgusta na letnem kongresu IFLE v Kuala Lumpurju. V skladu z zastavljeno globalno vizijo IFLE bodo vse njene sekcije in organi pripravili načrte dejavnosti, ki se bodo začele izvajati marca 2019. ●

■ Globalna vizija razvoja akcijskih načrtov " Iz predstavitve Geralda Leitnerja, Generalnega sekretarja IFLE (URL: <https://president2018.ifla.org/sites/president2017.ifla.org/files/uploads/images/gerald-leitner-gv.pdf>)

Pet okvirnih smernic za doseganje večje dostopnosti do svetovne pisne dediščine, in sicer:

- 1. IFLA naj razvija smernice za ohranjanje in opis gradiva, s poudarkom na arhivske digitalne formate.** Zelo pomembna je promocija teh smernic med knjižnicami.
- 2. IFLA naj predstavnike večjih agregatorjev in podatkovnih arhivistov spodbudi k pripravi analize manjkajočih digitalnih informacij** (gradiva in podatkov). Čeprav predstavljajo pomemben del svetovne dediščine, se podatki in informacije izgubljajo, ker ni dovolj zavedanja ali možnosti za njihovo ohranjanje v digitalni obliki.
- 3. Skupina je izoblikovala predlog strokovnemu odboru IFLE po katerem naj na letnem kongresu vse sekcije** (poleg Sekcije za ohranjanje in Strateškega programa za ohranjanje IFLE) **namenijo enodnevni program trajnemu ohranjanju gradiva in podatkov, ki sodijo v svetovno dediščino.** Strokovni odbor se o predlogu še ni izrekel.
- 4. Ker večina informacij nastaja, in je dostopna v digitalni obliki, bi se morali o energetski trajnostnosti pogovarjati na mednarodni ravni,** in sicer o posledicah, ki bi jih povzročilo pomanjkanje elektrike oz. energetskih virov pri ohranjanju in dostopu do digitalnega gradiva in podatkov v prihodnosti.
- 5. Večje sodelovanje z zasebnim sektorjem in neprofitnimi organizacijami, ki imajo vodilno mesto pri nudenju vsebin in iskalnih orodij, kot sta npr. Google in Wikipedija.** Lahko bi pridobili informacije o dostopanju uporabnikov iz različnih koncev sveta in v različnih jezikih do pisne dediščine. Pri tem moramo upoštevati tudi etične vidike.

Globalna vizija IFLA poudarki priložnosti

Zavezani smo enakemu in prostemu dostopu do informacij in znanja.

Izmed vseh vrednot je bila najvišje ocenjena prav zaveza k zagotavljanju enakega in prostega dostopa.

Ostajamo trdni podporniki pismenosti, učenja in branja.

Področja, kjer smo tradicionalno močni – podpora učenju, pismenosti in branju – so splošno prepoznana kot ključna za uresničevanja poslanstva knjižnic.

Osredotočeni smo na potrebe skupnosti.

Ne glede na to, kako definiramo skupnost, potrebe uporabnikov ostajajo pomemben del knjižničarske dejavnosti. Zagovarjamo raznolikost, vključenost in pomen nekomercialnega javnega prostora.

Sprejemamo digitalno inovacijo.

Knjižničarska stroka se zaveda, da je digitalna inovacija ključna pri uresničevanju potenciala knjižnic za obogatitev skupnosti - ne glede na to, kako obširno že uporablja tehnologijo.

Vodje prepoznavaajo potrebo po učinkovitem zagovorništvu.

1

Moramo biti zagovorniki intelektualne svobode.
Enak in prost dostop do informacij in znanja je odvisen od svobode izražanja. Vlogo knjižnic pri uresničevanju teh vrednot moramo razumeti bolje.

2

Digitalna doba zahteva, da posodobimo naše tradicionalne dejavnosti.
V podporo učenju, pismenosti in branju v digitalni dobi morajo knjižnice nenehno prilagajati svoje storitve, zbirke in prakse v skladu s spremenjajočimi se potrebami uporabnikov.

3

Bolje moramo razumeti potrebe skupnosti in oblikovati kar se da učinkovite storitve.
Širjenje vpliva knjižnic v skupnosti spodbuja povezave z lokalnimi partnerji, privablja nove uporabnike in ima neposredno merljiv učinek na življenje ljudi.

4

Slediti moramo nenehnim tehnološkim spremembam.
Zagotoviti moramo, da imajo vse knjižnice potrebna orodja, infrastrukturo, sredstva in znanje, da izkoristijo priložnosti digitalne družbe.

5

Potrebujemo več in boljše zagovornike na vseh nivojih.

poudarki

Globalna v

1 Zavezani smo enakemu in prostemu dostopu do informacij in znanja.

Izmed vseh vrednot je bila najvišje ocenjena prav zaveza k zagotavljanju enakega in prostega dostopa.

2 Ostajamo trdni podporniki pismenosti, učenja in branja.

Področja, kjer smo tradicionalno močni – podpora učenju, pismenosti in branju – so splošno prepoznana kot ključna za uresničevanja poslanstva knjižnic.

3 Osredotočeni smo na potrebe skupnosti.

Ne glede na to, kako definiramo skupnost, potrebe uporabnikov ostajajo pomemben del knjižničarske dejavnosti. Zagovarjamo raznolikost, vključenost in pomen nekomercialnega javnega prostora.

4 Sprejemamo digitalno inovacijo.

Knjižničarska stroke se zaveda, da je digitalna inovacija ključna pri uresničevanju potenciala knjižnic za obogatitev skupnosti - ne glede na to, kako obširno že uporablja tehnologijo.

5 Vodje prepoznavajo potrebo po učinkovitem zagovorništvu.

Knjižničarji na vodstvenih položajih prepoznavajo potrebo po zagovorništvu knjižnic pri vplivnih posameznikih in širši skupnosti.

6 Financiranje knjižnic ostaja eden od največjih izzivov.

Zagotavljanje in učinkovita raba sredstev je pomemben del oblikovanja storitev, ki odговarjajo na potrebe skupnosti.

7 Prepoznavamo potrebo po sodelovanju in partnerstvu.

Zavedamo se pomena sodelovanja tako znotraj stroke kot tudi z zunanjimi partnerji, za izgradnjo močne in povezane knjižničarske stroke.

8 Želimo biti manj rigidni, birokratski in bolj naklonjeni spremembam.

Knjižničarje povezuje želja po večji proaktivnosti, odprtosti do inovacij in pripravljenost opuščanja zastarelih in restriktivnih praks.

9 Smo varuhi spomina sveta.

Knjižnice so glavni repozitorij svetovne dokumentarne dediščine, kot tudi idej in kreativnosti, ki se v njej skriva. Imamo edinstveno sposobnost ohranjanja in organiziranja znanja za prihodnje generacije.

10 Mladi strokovnjaki so močno predani in željni vodstvenih izkušenj

Velika pripravljenost za učenje in nove izzive tudi pri novincih v knjižničarstvu priča o želji po večji vlogi pri oblikovanju prihodnosti knjižnic.

1 Moramo biti zagovorniki intelektualne svobode.

Enak in prost dostop do informacij in znanja je odvisen od svobode izražanja. Vlogo knjižnic pri uresničevanju teh vrednot moramo razumeti bolje.

2 Digitalna doba zahteva, da posodobimo naše tradicionalne dejavnosti.

V podporo učenju, pismenosti in branju v digitalni dobi morajo knjižnice nenehno prilagajati svoje storitve, zbirke in prakse v skladu s spreminjajočimi se potrebami uporabnikov.

3 Bolje moramo razumeti potrebe skupnosti in oblikovati kar se da učinkovite storitve.

Širjenje vpliva knjižnic v skupnosti spodbuja povezave z lokalnimi partnerji, privablja nove uporabnike in ima neposredno merljiv učinek na življenja ljudi.

4 Slediti moramo nenehnim tehnološkim spremembam.

Zagotoviti moramo, da imajo vse knjižnice potrebna orodja, infrastrukturo, sredstva in znanje, da izkoristijo priložnosti digitalne družbe.

5 Potrebujemo več in boljše zagovornike na vseh nivojih.

Če želimo spremeniti podobo knjižnic, morajo vsi v knjižničarski stroki razumeti potrebo po zagovorništvu. Vsak knjižničar naj bo zagovornik!

6 Zagotoviti moramo, da deležniki razumejo vrednost in pomen knjižnic.

Če želimo večje priznanje in podporo odločevalcev, moramo bolje predstaviti in zagovarjati vrednost knjižnic.

7 Razviti moramo duh sodelovanja.

Bolje moramo razumeti dejanske in namišljene prepreke, ki zavirajo sodelovanje, in tako preseči tendenco k samostojnemu in izoliranemu reševanju problemov.

8 Spremeniti moramo obstoječe strukture in vedenjske vzorce.

Izzivi, s katerimi se soočajo knjižnice, od nas zahtevajo večjo odprtost do inovacij in spremembo pasivnega načina razmišljanja.

9 Povečati moramo dostop do svetovne dokumentarne dediščine.

Z uporabo inovativnih praks in orodij, deljenjem izkušenj in zagovorništvom pravnih in finančnih rešitev moramo povečati dostop do zbirk, ki jih hranimo.

10 Mladim knjižničarjem moramo dati priložnost za učenje, razvoj in vodenje

Stroka mora omogočiti, da se nove generacije knjižničarjev učijo, razvijajo ter prevzemajo odgovornejše naloge in položaje.

Knjižničarji na vaučerskih in podobnih prepovedavajo potrebo po zagovorništvu knjižnic pri vplivnih posameznikih in širši skupnosti.

Financiranje knjižnic ostaja eden od največjih izzivov.

Zagotavljanje in učinkovita raba sredstev je pomemben del oblikovanja storitev, ki odgovarjajo na potrebe skupnosti.

Prepoznavamo potrebo po sodelovanju in partnerstvu.

Zavedamo se pomena sodelovanja tako znotraj stroke kot tudi z zunanjimi partnerji, za izgradnjo močne in povezane knjižničarske stroke.

Želimo biti manj rigidni, birokratski in bolj naklonjeni spremembam.

Knjižničarje povezuje želja po večji proaktivnosti, odprtosti do inovacij in pripravljenost opuščanja zastarelih in restriktivnih praks.

Smo varuhi spomina sveta.

Knjižnice so glavni repozitorij svetovne dokumentarne dediščine, kot tudi idej in kreativnosti, ki se v njej skriva. Imamo edinstveno sposobnost ohranjanja in organiziranja znanja za prihodnje generacije.

Mladi strokovnjaki so močno predani in željni vodstvenih izkušenj

Velika pripravljenost za učenje in nove izzive tudi pri novincih v knjižničarstvu priča o želji po večji vlogi pri oblikovanju prihodnosti knjižnic.

Če želimo spremeniti podobo knjižnic, morajo vsi v knjižničarski stroki razumeti potrebo po zagovorništvu. Vsak knjižničar naj bo zagovornik!

Zagotoviti moramo, da deležniki razumejo vrednost in pomen knjižnic.

Če želimo večje priznanje in podporo odločevalcev, moramo bolje predstaviti in zagovarjati vrednost knjižnic.

Razviti moramo duh sodelovanja.

Bojje moramo razumeti dejanske in namišljene prepreke, ki zavirajo sodelovanje, in tako preseči tendenco k samostojnemu in izoliranemu reševanju problemov.

Spremeniti moramo obstoječe strukture in vedenjske vzorce.

Izzivi, s katerimi se soočajo knjižnice, od nas zahtevajo večjo odprtost do inovacij in spremembo pasivnega načina razmišljanja.

Povečati moramo dostop do svetovne dokumentarne dediščine.

Z uporabo inovativnih praks in orodij, deljenjem izkušenj in zagovorništvom pravnih in finančnih rešitev moramo povečati dostop do zbirke, ki jih hranimo.

Mladim knjižničarjem moramo dati priložnost za učenje, razvoj in vodenje

Stroka mora omogočiti, da se nove generacije knjižničarjev učijo, razvijajo ter prevzemajo odgovornejše naloge in položaje.

IFLA
Global Vision

“Knjižničarji po celem svetu imamo enake cilje in vrednote”

Intervju z Glòrio Pérez-Salmerón

Žiga Cerkvenik

Narodna in univerzitetna knjižnica
ziga.cerkvenik@nuk.uni-lj.si

■ Predsednica IFLA Glòria Pérez-Salmerón

Od kod ideja za projekt IFLA Global Vision in kakšni so njegovi cilji?

IFLA Global Vision je veliko več kot zgolj projekt – je globalni pogovor, ki se je začel aprila 2017 in povezuje na tisoče knjižničarjev iz vsega sveta v iskanju odgovora na izzive globalizacije. Pobuda je prišla s strani generalnega sekretarja IFLE Geralda Leitnerja, ki trdno verjame, da lahko na izzive in priložnosti vse bolj povezanega sveta učinkovito odgovorimo vključujoča in povezana knjižničarska stroka.

Naš cilj je skozi poglobljeno razpravo knjižničarjev iz različnih koncev sveta priti do boljšega razumevanja knjižničarske stroke, njenih izzivov in priložnosti. Globalna vizija vključuje tako tiste vidike, ki so knjižničarjem skupni, kot tudi razlike med posameznimi regijami, državami in vrstami knjižnic. Prav iz tega razloga je IFLA povabila na tisoče knjižničarjev in prijateljev knjižnic k sodelovanju v razpravi in oblikovanju smernic, ki nam bodo pomagale globalno mrežo knjižnic povezati še tesneje.

Smo globoko v drugem delu razprave. Kako bi ocenili dosedanj odziv in rezultate?

Odziv je bil zares neverjeten! Odgovore smo prejeli iz kar 190 držav članic OZN iz vseh sedmih celin. Sodelovali so knjižničarji iz vseh vrst knjižnic in vseh starosti – vsota vloženega znanja obsega kar 469.152 let izkušenj dela v knjižničarstvu. Na delavnicah je sodelovalo več kot 9.291 udeležencev, dodatnih 21.772 pa je svoje mnenje prispevalo preko spletnega glasovanja. IFLA je na srečanju marca v Barceloni objavila kratko poročilo o prvi fazi. Ključna ugotovitev tega pomembnega dokumenta je, da imamo knjižničarji po celem svetu enake cilje in vrednote, ne glede na regijo, vrsto knjižnice ali čas dela v knjižnici. Povezuje nas globoka zaveza stroki in trdno prepričanje o pomenu knjižnic. Prav zato moramo bolj učinkovito poenotiti naša lokalna in globalna prizadevanja. Razumevanje regionalnih značilnosti in potreb bo ključnega pomena za uspešno

povezovanje knjižničarske stroke in oblikovanje ustreznega odgovora na naše skupne izzive. Poročilo v nadaljevanju izpostavlja deset ključnih poudarkov dosedanje azprave in deset velikih priložnosti za knjižničarstvo. Najdete ga na naslovu: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary.pdf>

Kako lahko knjižničarji iz manjših držav prispevajo k oblikovanju globalnih strategij, trendov in politik?

Naš cilj je, da v razpravo vključimo glasove vseh knjižničarjev in ljubiteljev knjižnic. Knjižničarji lahko sodelujejo na lokalnih delavnicah v svojih državah ali prispevajo svoje mnenje preko spletnih platforme, ki se odpre v avgustu. Iz zbranih predlogov in rešitev bomo ustvarili obsežno zakladnico idej, ki bo knjižničarjem v pomoč pri iskanju konkretnih, izvedljivih odgovorov na izzive prihodnosti.

Kakšna bo po vašem osebnem mnenju prihodnost knjižnic?

Prihodnost knjižnic bo svetla, če bomo knjižničarji sposobni povezati cilje knjižnic s cilji širše družbe. Imamo veliko priložnost, da pokažemo družbeno vrednost knjižnic ter njihov prispevek k razvoju in blaginji tako posameznikov, kot tudi skupnosti. Zagotavljanje dostopa do informacij je steber našega dela in knjižničarji ga opravljamo z zanosom. Verjamem, da lahko stroko utrdimo tudi na globalni ravni, da se bo znala odzvati na prihodnje izzive; da oblikujemo nove inovativne storitve ter prestavimo knjižnice v žepe in življenja ljudi. ●

18. obletnica Rastoče knjige

Marija Andrejčič
Knjižnica Osnovne šole
Dolenjske Toplice
marija.andrejic@guest.arnes.si

V torek, 29. maja 2018, je bil v Festivalni dvorani v Ljubljani 1. festival Rastočih knjig Slovenije in združenih rastočih knjig sveta. V dopoldanskem času so se s svojimi predstavitvami predstavljale sodelujoče osnovne šole in drugi javni zavodi, ki so vključeni v ta državni projekt Rastoča knjiga. Učenci so predstavljali po enega avtorja iz držav, ki so vključene v mednarodni projekt rastoče knjige.

Sledila je okrogla miza ravnateljcev/ic šol z rastočo knjigo. Na tej okrogli mizi je sodelovala tudi ravnateljica naše šole Maja Bobnar, ki je povedala nekaj zelo zanimivih in spodbudnih misli o rastoči knjigi, v katero sta naša šola in vrtec vključena že šesto leto, prav toliko časa pa je v ta projekt vključena tudi lokalna skupnost – Občina Dolenjske Toplice. Pri nas imamo eno posebnost, ki je značilna samo za našo občino, in sicer podružnične rastoče knjige, kar pomeni, da knjigo oziroma branje približujemo tudi ljudem, ki ne živijo ravno v Dolenjskih Toplicah, ki so središče občine. Nato je sledila še okrogla miza predstavnikov društev in ostalih skupnosti, ki sodelujejo v tem projektu. Med drugimi je spregovoril tudi idejni oče rastoče knjige dr. Janez Gabrijelčič, ki je najbolj zaslužen za širjenje rastoče knjige po vsej Sloveniji. Največ sodelujočih šol je bilo seveda z Dolenjske, saj je idejni oče Novomeščan. Sodelujoči so zjutraj v festivalni dvorani razstavili tudi nekaj izdelkov nastalih pri tem projektu.

Ob 13. uri pa je bila v Severnem parku Navja v Ljubljani še glavna slovesnost ob državni širitvi rastoče knjige. Deklica je zopet zrasla za en list, tokrat z verzom iz knjige Vrata nepovrata – letošnjega Prešernovega nagrajenca Borisa A. Novaka. Letos je bilo še posebno slovesno, saj je deklica z rastočo knjigo postala polnoletna, poleg tega pa je leto 2018 evropsko leto kulturne dediščine in leto ljubezni, Mestna občina Ljubljana pa svetovna prestolnica literature v imena katere nas je nagovorila mag. Mateja Demšič. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovnih šol: Brežice, Bovec in Dolenjske Toplice.

Najbolj pomembno pri Rastoči knjigi je, da poteka zdaj ta projekt pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ostali pokrovitelji pa so še: Državni svet Republike Slovenije v imenu katerega je spregovoril Alojz Kovšča, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Mestna občina Ljubljana, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Društvo slovenskih pisateljev, Agencija za knjigo Republike Slovenije in Društvo Rastoča knjiga, v imenu katerega nas je nagovoril njegov predsednik dr. Boštjan Žekš.

Deklici z rastočo knjigo želimo vse dobro v njenem 19. letu, mi pa se spet srečamo ob njenem rojstnem dnevu na 2. festivalu Rastočih knjig Slovenije in združenih rastočih knjig sveta. ●

Deklica je zopet zrasla za en list, tokrat z verzom iz knjige Vrata nepovrata – letošnjega Prešernovega nagrajenca Borisa A. Novaka.

Zeleni bralci preplavili občino Ivančna Gorica

Petra Volkar

Mestna knjižnica Grosuplje
Enota Ivančna Gorica
petra.volkar@gmail.com

V knjižnici Ivančna Gorica vedno iščemo nove poti do bralcev. Na različne načine privabljamo v knjižnico vse ciljne skupine, od najmlajših do najstarejših. Za vrtce in šolske otroke izvajamo različne modele knjižne in knjižnične vzgoje s pravljico ob kamišibaju, ure pravljic s Palčkom Bralčkom (knjižničarka se v palčka preobleče), ure s poučno knjigo, socialne igre ob knjigi, pravljice ob kamišibaju za družine, slovensko-angleške ure pravljic, pripravimo uro za šolske skupine praktično na katerokoli temo (npr. o prometu s Pasavčkom), izvajamo projekt Rastem s knjigo za sedmošolce in gimnazijce, pripravimo in izvedemo otvoritve razstav z različnimi umetniki, (glasbeno) literarne večere s pisateljem, srečuje se bralni klub Kranjska čbelica, pripravimo potopisna in strokovna predavanja za različne ciljne skupine, sodelujemo in se povezujemo z večino ustanov v naši občini ter pripravimo in izvedemo različne projekte in še bi lahko naštevali.

Zavedamo se pasti sodobnega sveta, zato je še toliko bolj pomembno, da knjižnica promovira branje in da le-to postane vrednota v čim več domovih. V lanskem šolskem letu (2016/2017) smo

razširili idejno zasnovo sodelavke Tanje Zavašnik iz Mestne knjižnice Grosuplje o sprejemu drugošolcev med bralce. Projekt smo razvili po svoje in ga poimenovali »Zeleni bralec«. V naši knjižnici smo si

želeli, da bi vsi drugošolci v naši občini kot nagrado in spodbudo prejeli zelene majice, na katerih bi pisalo »Že berem sam«. Povprašali smo župana, ki je obljubil takojšno pomoč in odobril sredstva za nakup majic. Izbrali smo zelene majice, ker so drugošolci še zeleni bralci, hkrati pa to sovпада z zeleno barvo občine. Na majicah je Palček Bralček, ki je v knjižnici obstajal že kar nekaj časa. Že pred leti ga je narisal ilustrator in karikaturist Gabrijel Vrhovec za pravljico z naslovom *Palček Bralček*, ki jo je napisala Ksenija Medved. Palček Bralček je lik iz pravljice, ki ga uporabljamo pri

■ Drugošolci v knjižnici Ivančna Gorica na uri knjižne in knjižnične vzgoje in podelitvi majic »Že berem sam« (Foto: Petra Volkar)

Pisateljica Aksinja Kermauner na zaključku projekta Zeleni Bralček (Foto: Gašper Stopar)

Glasno branje zelo pomembno in nanj opozarjamo starše. (Foto: Petra Volkar)

Palčka učenci tudi narišejo, da krasi stene učilnice, nekateri so ga ilustrirali za svojo prvo knjigo in napisali nekaj kratkih povedi. Palček zaživi med učenci tudi tako, da se vanj preoblečejo. (Foto: Lidija Oštir)

izvajanju ure knjižne in knjižnične vzgoje za vrtce. Palček Bralček (pravljčarka se vanj preobleče) v knjižnici pripoveduje pravljice, obiskuje otroke v šoli, zato ga tukajšnji otroci že dobro poznajo. Sedaj, ko je otrok v drugem razredu, se uči brati in se spreminjati v bralca. Malo je še zelen kakor jabolko. Veliko mora še brati, da bo zorel. Tako bo postal rdeč in skozi čas tudi zlati bralec.

V drugem razredu spoznajo učenci že vse črke, velike tiskane, male tiskane in male pisane črke. Učenje branja je zahteven proces, v katerega je potrebno vložiti veliko truda in časa. Zato je vsakodnevno, redno branje nujno, da osvojijo tehniko branja in postanejo samostojni bralci. To je zelo pomemben dosežek v življenju, zato tako poudarjamo ta prelomni trenutek, ko otrok postane bralec. In prav je, da se tega zavedajo tako otrok kot njegov starš in širše, celotna skupnost, ki jih pri tem podpira in opogumlja.

V naši občini sta dve osnovni šoli, OŠ Stična z devetimi drugimi razredi in OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični s tremi drugimi razredi, to je skupaj 12 razredov, oziroma letos skupaj 213 drugošolcev. Na začetku leta se knjižničarji srečamo z učitelji drugošolcev, ki jim pomagamo

s koristnimi nasveti in z idejami, kako še lahko pri otrocih spodbujamo branje. Knjižničarji zatem pripravimo za starše teh otrok na roditeljskih sestankih uro knjižne in knjižnične vzgoje, kjer veliko izvejo o pomenu branja, bralni vzgoji, kako otroka spodbujati pri branju, biti zgled in ohranjati bralno kulturo. Starši dobijo tudi zgibanko z naslovom *Bralna vzgoja za starše in njihove mlade bralce s kratko pravljico o Zelenem Bralcu*, ki jo je pripravila Ksenija Medved. Proti koncu šolskega leta, v začetku meseca maja, učitelji pripeljejo drugošolce v knjižnico na knjižno in knjižnično vzgojo ter letos s pravljico *Ko najdeš pravega prijatelja* ob kamišibaju. Za zaključek jih obišče in pozdravi sam Zeleni Bralček (knjižničarka Anja Thaler Zupan se v palčka preobleče), jim čestita, ker so postali bralci, nato pa jim slavnostno podeli zelene majice »Že berem sam«. Drugošolci jih navdušeno oblečejo ter se fotografirajo s Zelenim Bralčkom. Tisti dan še posebno ponosno hodijo po šoli.

Učitelje radi spomnimo, da to ni bralna značka, pač pa da vsi skupaj (tako knjižnice, šole, starši, župan ...) opogumljamo otroke, ki se učijo brati, da branje začutijo kot vrednoto. In da si prav vsi drugošolci zaslužijo nagrado, ker so postali bralci, in to je srečanje z Zelenim

Bralčkom, ki jim podeli zelene majice. Skozi celo šolsko leto se drugošolci pri pouku pogovarjajo o pomenu branja, o knjigah, o domači knjižnici, kaj vse pridobijo z branjem, izdelajo celo lutko Palčka Bralčka, nato palček sodeluje pri njihovih različnih aktivnostih, spremlja otroke na igrišče, prinesejo ga k sebi domov, pripeljejo ga v knjižnico in z njim izbirajo knjige, pri uri matematike jim celo prišepne rešitev računa, pri uri slovenščine jim glasno bere. Tudi sicer je glasno branje zelo pomembno in nanj opozarjamo starše. Palčka tudi narišejo, da krasi stene učilnice, nekateri so ga ilustrirali za svojo prvo knjigo in napisali nekaj kratkih povedi. Palček zaživi med učenci tudi tako, da se vanj preoblečejo.

Pred zaključkom šolskega leta organiziramo zaključno prireditev z županom, promotorjem branja občine Ivančna Gorica, ki je dobila naziv tudi Branju prijazna občina. Srečanje z županom pripravimo vsako leto drugje, lani v šolski knjižnici na matični šoli v OŠ Stična, letos v šentviški šoli, drugo leto predvidoma v Zagradcu. Na prireditvi povabimo tudi pisatelja, lani pisateljico Aksinjo Kermauner, ki je drugošolcem predstavila drugačno branje, branje za slepe in slabovidne s pravljico Žiga Špaget

Drugošolce prijazno pozdravi tudi Zeleni Bralček (Anita Globokar), jim čestita, ker so postali bralci, in jih spomni, da pa je potrebno še veliko brati, če želijo postati dobri bralci. (Foto: Gašper Stopar)

Knjižničarka in kamišibajkerka Maruša Pušnik je ob kamišibaju predstavila poučno knjigo za otroke domačega pisatelja Tadeja Trnovška Zaklad pisarja Bernarda, nagrajeno z Zlato hruško. (Foto: Gašper Stopar)

Župan občine Ivančna Gorica Dušan Strnad postal promotor branja. (Foto: Gašper Stopar)

gre v širni svet, ki je bila nagrajena z Zlato hruško.

Na letošnjem sprejemu drugošolcev v Šentvidu (maj 2018) pa smo gostili domačega pisatelja Tadeja Trnovška. Knjižničarka in kamišibajkerka Maruša Pušnik je ob kamišibaju predstavila njegovo poučno knjigo za otroke Zaklad pisarja Bernarda, ki je bila ravno tako nagrajena z Zlato hruško. Na srečanju drugošolce prijazno pozdravi tudi Zeleni Bralček (Anita Globokar), jim čestita, ker so postali bralci, in jih spomni, da pa je potrebno še veliko brati, če želijo postati dobri bralci. Drugošolce prav tako prijazno nagovorita in jim čestitata župan in njihov ravnatelj šole. Za zaključek srečanja naredimo fotografijo za občinski časopis Klasje, v katerem bodo lahko staršem, stari staršem, tetam, stricem, sosedom ponosno pokazali svojo sliko, z majico odšli po svetu, na počitnice, v živalski vrt, muzej, z njo nastopali na prireditvi, se igrali na igrišču. In ponosno povedali, da znajo brati že sami.

Na koncu šolskega leta knjižničarji naredimo obširno evalvacijo celotnega projekta. Druge razrede smo obiskali po trikrat, to je skoraj 40 obiskov po celotni občini. Naj povemo, da to ni le

razdeljevanje majic, pač pa vsebinsko delo na učencih, ki se bo obrestovalo lahko takoj, lahko čez leto ali dve. Učiteljice so pri svojem izvajanju pri pouku avtohtone. To se vidi predvsem tudi v poročilih, ki jih pošiljajo v knjižnico ob koncu šolskega leta. Naredimo tudi zaključno poročilo za občino, da tudi na ta način opravičimo sredstva. Na začetku šolskega leta se bomo zopet srečali z učitelji na njihovih aktivih, da se uskladimo in dogovorimo za delo naprej.

Knjižničarji si želimo, da bi otroci tudi kasneje radi posegali po knjigah in kazali svoj interes za branje. Veliko lahko naredijo za to že njihovi starši, ko je otrok še v predšolskem obdobju, in mu v naročju glasno berejo. Otrok bo to prijetno doživljanje ob branju povezal s pozitivno izkušnjo in jo prenesel na kasnejše obdobje. Daniel Pennac je zapisal: »Bralec se ne rodiš. Bralec postaneš v naročju staršev.« Tudi knjižničarji spodbujamo starše na roditelskih sestankih, da si vzamejo čas za glasno branje otroku in se o prebranem pogovarjajo. Tako skupaj preživijo zabavne in prijetne trenutke. Zaželeno je, da ima družina svojo domačo knjižnico, v kateri je literatura z različnimi zvrstmi; da večkrat kupijo knjigo za svojo domačo knjižnico ali kot darilo; da jih

starši poleg rednega obiska knjižnice peljejo na gledališko predstavo, muzej, kino, knjigarno. Starši so otrokom zgled. Ko bodo otroci večkrat videli starša s knjigo v roki, bo tudi sam rad posegal po njej. Z branjem otroci negujejo svojo radovednost, raziskovalnega duha, domišljijo, intuicijo ter razvijajo neodvisno mišljenje. S samostojnim branjem knjig otroke usmerjamo, jim pomagamo zrasti v srčne, razmišljujoče, zdrave in uspešne ljudi. To je naložba v njihovo prihodnost.

Zato smo še toliko bolj veseli in ponosni, da je tudi župan občine Ivančna Gorica prepoznal potrebo in podprl mlade bralce in postal promotor branja. ●

Viri in literatura:

- Kordigel Aberšek, Metka in Jamnik, Tilka: Književna vzgoja v vrtcu. Ljubljana: DZS, 1999
- Newman, Nancy: Vzgojanje strastnih bralcev: 5 preprostih korakov do uspeha v šoli in življenju, Hiša knjig, založba KMŠ, 2017
- Mangen, Anne: Poglabljeno branje je ogroženo po vsem svetu, skrajšane različice preplavljajo vse, <https://www.dnevnik.si/1042712125>
- Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti, Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2009
- Carr, Nicholas: Plitvine, Cankarjeva založba, 2011

Glasbene knjižnice v sistemu COBISS

Zoran Krstulovič
Narodna in univerzitetna knjižnica
zoran.krstulovic@nuk.uni-lj.si

Alenka Bagarič: Glasbene knjižnice v sistemu COBISS: priročnik za identifikacijo in bibliografski opis glasbenih virov

Potreba po priročniku s praktičnimi navodili in primeri za bibliografsko obdelavo glasbenih publikacij, to je zapisane glasbe ne glede na medij oziroma nosilec zapisa, se je ponovno pokazala konec leta 2015 ob vstopu šolskih knjižnic v nacionalni vzajemni bibliografski sistem v skladu s spremembami in dopolnitvami Zakona o knjižničarstvu.

Priročnik *Glasbene knjižnice v sistemu COBISS: priročnik za identifikacijo in bibliografski opis glasbenih virov* je pripravila avtorica z dolgoletnimi izkušnjami katalogizacijske prakse, Alenka Bagarič, tudi vodja Glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice. Zasnovan je kot praktični vodnik za katalogizacijo glasbenih virov v šolskih knjižnicah, kjer se knjižničarji na novo srečujejo s katalogizacijo v sistemu COBISS. Priročnik ponuja knjižničarju osnovni teoretični okvir bibliografskega opisovanja gradiva in vrsto konkretnih rešitev za katalogizacijo značilnih primerov glasbenih publikacij. Vsebina, prikazana na več kot 200 straneh, je sistematično razporejena v petih poglavjih in ponazorjena s številnimi praktičnimi primeri. Dodana je vrsta prilog, ki bodo knjižničarjem brez osnovnega glasbeno-teoretičnega znanja pomagale pri uporabi priročnika in katalogizaciji, med drugimi seznam glasbenih tonalitet, glasbenih oblik in zvrsti ter seznam glasbenih zasedb.

V uvodnem besedilu so povzeta splošna teoretična izhodišča opisne katalogizacije, ki so osnova specifičnim navodilom za bibliografsko obdelavo glasbenih virov. Opređeljene so osnove za razumevanje funkcije knjižničnega kataloga, tudi

v povezavi z izkušnjo uporabnika kataloga. Avtorica posebej opredeli knjižnični katalog ter se najprej posveti »klasičnemu«, listkovnemu abecedno imenskemu katalogu ter pojasni osnovna načela katalogizacije. V nadaljevanju je prikazana problematika oblikovanja značnic, pri čemer avtorica opozori na odsotnost prakse oblikovanja enotnih značnic za posamezna (glasbena) dela. Predstavljena je tudi praksa oblikovanja stvarnih katalogov v glasbenih knjižnicah, ki zagotovijo poizvedbe po vsebini. Poglavje se nadaljuje z obravnavo značilnosti računalniškega kataloga in prednosti le-tega v primerjavi z listkovnim katalogom ter uvaja osnovne pojme sodobnega pristopa k snovanju knjižničnega kataloga. Uvodno poglavje zaključí krajša razprava o pomenu doslednosti in standardizacije katalogizacije za kakovostno delo katalogizatorja. Predstavljene so tudi nove možnosti, ki se ponujajo z uvedbo standarda *Resource Description and Access (RDA)* v slovensko katalogizacijsko prakso.

Osrednja tema prvega poglavja je trenutno veljavni standard za bibliografski opis glasbenih virov (glasbenih tiskov) ter splošna pravila katalogizacije v sistemu COBISS. Uvaja jih krajše besedilo

o katalogizacijskih načelih, ki so osnova za oblikovanje konceptualnih modelov bibliografskega opisovanja ter standardizacije katalogizacije. Poglavje nadaljuje predstavitev sodobnih konceptualnih modelov oziroma prikaz funkcionalnih zahtev za bibliografske zapise. Avtorica na tem mestu bolj podrobno razloži osnovne pojme katalogizacijskih načel in pregledno prikaže sodobne koncepte strukturiranja bibliografskih podatkov vključno z najnovejšim *IFLA Library Reference Model (LRM)*.

V naslednjem podpoglavju je podrobno opisana katalogizacija v sistemu COBISS.SI in temeljni principi vzajemnosti ter na kratko predstavljene

osnovni standardi in priročniki za enotno bibliografsko obdelavo. Sledi podrobna predstavitev *Mednarodnega standarda za bibliografski opis glasbenih tiskov*, njegove strukture in uporabljene terminologije. Domiselni in pregledni so grafično ponazorjeni predpisani viri podatkov. Sklepni odstavek je posvečen združeni izdaji ISBD (*ISBD, Consolidated Edition*, 2011, prevod v slovenščino objavljen na začetku 2018). Gre za novosti, s katerimi se bo uporabnik priročnika verjetno prvič srečal, zato je osnovna informacija na tem mestu dobrodošla. Sledi kratka obravnava napotkov za določanje avtorstva pri glasbenih virih (o določanju odgovornosti za publikacijo avtorica piše tudi v 4. poglavju). Podrobno je predstavljen tudi format COMARC/B za bibliografske podatke vključno s točkami dostopa in format COMARC/A za normativne podatke.

V osrednjem poglavju priročnika *Glasbene knjižnice v sistemu COBISS* so obravnavani posamezni elementi bibliografskega opisa, ponazorjeni s slikovnimi ponazoritvami virov podatkov in s primeri strukture podatkov formata COMARC. Poglavje je razdeljeno na pet podpoglavij, vsako pa na konkretnih primerih obravnava posamezno skupino elementov bibliografskega opisa (naslov in odgovornost, knjižno zbirko, izdajo in založništvo, posebne podatke o muzikalijah, identifikacijske oznake). Razlaga osnovnih elementov bibliografskega opisa, naslova in odgovornosti je zasnovana na značilnih zvrsteh glasbenih del oziroma glasbenih publikacij. Možne katalogizacijske situacije so razvrščene v štiri skupine najbolj značilnih publikacij in sicer: avtorska dela, avtorske zbirke, zbirke del različnih avtorjev, instruktivne izdaje. Znotraj posamezne skupine avtorica sledi glasbeni vsebini publikacij, npr. v skupini avtorskih del obravnava najprej publikacije instrumentalnih skladb, sledijo priredbe le-teh, vokalne in vokalno-instrumentalne skladbe itd. V skupini zbirk del različnih avtorjev se ukvarja z značilnostmi zbirk instrumentalnih skladb, zbirk zborovskih skladb z instrumentalno spremljavo, pesmaricami in zbirkami otroških pesmi. Številne možnosti naslavljanja glasbenih

publikacij so izčrpno ponazorjene s primeri iz katalogizacijske prakse (tudi s posnetki virov podatkov, npr. naslovnice, prvimi stranmi publikacij itd.). Na enak način, s številnimi primeri, so prikazani ostali elementi bibliografskega opisa, podajanje snovi pa učinkovito sledi logiki oziroma metodologiji bibliografskega standarda. Poglavje je premišljeno strukturirano in pregledno, gotovo bo zelo uporabno za knjižničarja, ki išče odgovore na vprašanja katalogizacije glasbenih publikacij.

Tudi naslednje poglavje, posvečeno razširjenemu bibliografskemu opisu, odlikuje sistematična razlaga, skladna z nameni priročnika. S pomočjo številnih primerov so razložene posebnosti glasbenih virov, ki se jih popisuje v opombah. Opombe pri glasbenih virih so pogosto specifične, še posebej tiste o vsebini glasbene publikacije, a zelo pomembne za identifikacijo publikacije in glasbenih del. Njihovo pravilno zapisovanje zahteva poznavanje osnovnih glasbeno-teoretičnih pojmov.

Poseben poudarek priročnika je na točkah dostopa, ki so predstavljene v okviru možne uporabe v okvirih formata COMARC. V četrtem poglavju je predstavljena normativna kontrola osebnih imen v sistemu COBISS. Sledi ji v slovenski strokovni bibliotekarski literaturi verjetno prvi sistematičen poskus opredelitve naslovov glasbenih publikacij kot točk dostopa. Poglavje vključuje tudi primere uporabe kodiranih podatkov formata COMARC.

Zaključno poglavje je posvečeno vsebinski analizi glasbenih virov, ki je za najdljivost glasbenih publikacij pomembna ter zahteva tudi dodatna znanja, predvsem bolj poglobljeno poznavanje glasbene umetnosti. Primeri uporabe ilustrirajo povezavo med predmetno oznako in UDK vrsticem, smotno pa bi bilo tudi na tem mestu omeniti in s primeri ilustrirati še povezavo med kodiranimi podatki, predmetnimi oznakami in UDK vrsticami.

V dodatku priročnika je avtorica pripravila vrsto prilog. Obsežen Glosar

ponuja seznam uporabljenih pojmov s področja bibliografskega opisovanja z definicijami. Sledi seznam oznak za (glasbene) tonalitete s primeri uporabe v najbolj razširjenih svetovnih jezikih, ki bo zelo uporaben zlasti za katalogizatorje brez formalne glasbene izobrazbe. Prav tako bo uporaben primerjalni seznam posebnih oznak gradiva z definicijami in s poimenovanji v drugih svetovnih jezikih. Dragocena pomoč sta tudi priloge Glasbene oblike in zvrsti in Glasbene zasedbe, ki prinašata izbor predmetnih oznak iz šifrantov formata COMARC za področje glasbenih publikacij.

Priročnik *Glasbene knjižnice v sistemu COBISS: priročnik za identifikacijo in bibliografski opis glasbenih virov* je prvi specifični slovenski priročnik s področja bibliografske obdelave in sistematičnega podajanja primerov katalogizacije glasbenih virov. Zasnovan je pregledno in vsebuje vse potrebne podatke, pravila in navodila za bibliografsko obdelavo glasbenih publikacij. Izbrana metoda podajanja pravil določanja naslova in odgovornosti pri glasbenih virih z vidika sistematične obravnave značilnih oblik glasbenih publikacij je primerna in učinkovita. Posebej je treba izpostaviti domiselne vizualizacije posameznih odnosov med bibliografskimi podatki ter primerov, na katere bo katalogizator verjetno naletel pri svojem delu.

Zaradi svoje bogate vsebine priročnik *Glasbene knjižnice v sistemu COBISS: priročnik za identifikacijo in bibliografski opis glasbenih virov* presega prvotni namen didaktičnega gradiva za knjižničarje šolskih (glasbenih) knjižnic pri vključevanju v nacionalni vzajemni bibliografski sistem in je splošno uporaben tudi za druge vrste knjižnic, ki hranijo glasbeno gradivo. Priročnik je dostopen na naslovu: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/analize/studije.php>. ●

Facebook stran knjižnice Narodnega muzeja Slovenije

Matej Hreščak
Narodni muzej Slovenije
matej.hrescak@nms.si

Vedno več knjižnic pri opravljanju svojega poslanstva uporablja družbena omrežja, ki služijo tako obveščanju uporabnikov o njeni dejavnosti, dogodkih in obvestilih, hkrati pa služijo promociji knjižnice in njene zbirke. Med vsemi družbenimi omrežji ima tudi v knjižnični dejavnosti nesporni primat spletna stran Facebook.

Z namenom, da se približamo večji skupini potencialnih uporabnikov, in z namenom večje povezanosti z že obstoječimi uporabniki, smo se v začetku letu 2017 tudi v Knjižnici Narodnega muzeja Slovenije odločili, da ustanovimo svojo Facebook spletno stran. Sprva kot »Knjižnica NMS«, nato pa preimenovana v sedanje ime »Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije«, je zaživela 12. januarja 2017 in že v dveh mesecih pridobila več kot sto sledilcev. Na njej lahko obiskovalci najdejo vse osnovne informacije o knjižnici – kje se nahaja, kdaj je odprta, kontaktne informacije, njeno poslanstvo in zgodovino. Na osnovni strani jih pozdravita t. i. profilna fotografija in naslovnica – videoposnetek, sestavljen iz 15 fotografij, ki prikazujejo različne segmente knjižnice in njenega dela, preko nje pa je moč dobiti tudi prvi vtis o naši knjižnici.

Stran upravljamo trije sodelavci knjižnice, ki imamo vsak svoj Facebook račun, in skrbimo zlasti za tekoče objave – do marca 2018 se jih je zvrstilo 187. Na »zidu« objavljamo tekoča obvestila (npr. o zaprtju oz. spremenjenem delovnem času), vabila na ogled vitrine meseca, predstavljamo novo izdane publikacije Narodnega muzeja Slovenije ter posebno zanimivo (starejše) knjižnično gradivo iz naše bogate zbirke, vsako sredo pa objavimo tudi fotografije naslovnice novih knjig, ki uporabnike že zjutraj pričakajo na za to namenjeni mizi na galeriji čitalnice. Velik del objav

predstavljajo pomembne obletnice (v slogu »na današnji dan«) in jubileji znamenitih oseb iz slovenske preteklosti ter nekdanjih sodelavcev muzeja. Vse objave so praviloma kratke in opremljene s slikovnim gradivom ter emotikoni, s čimer želimo ugoditi željam povprečnega

bralca, ki ob brskanju po Facebook strani ni motiviran za branje daljših tekstov brez spremljevalnega vizualnega gradiva.

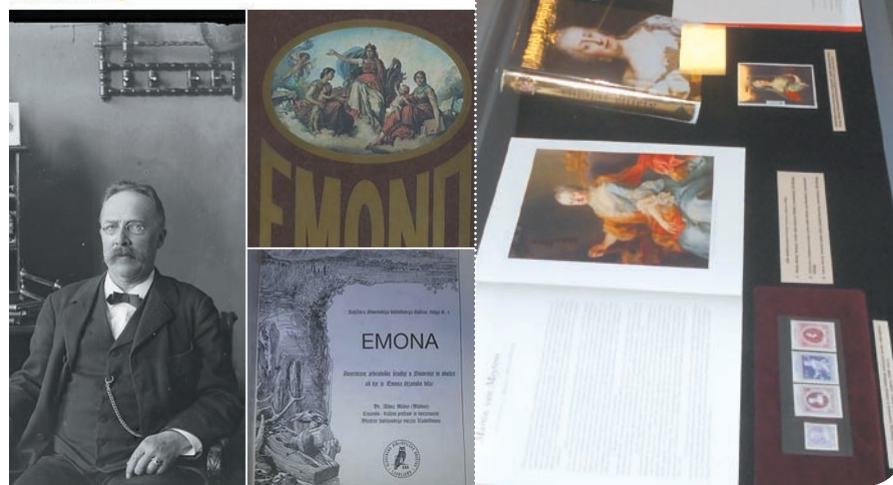
Od oktobra 2017 dalje se sporadično poslužujemo tudi promoviranih (plačljivih) objav, ki nam omogočajo

■ Predstavitev posebno zanimivega (starejšega) knjižničnega gradiva iz naše bogate zbirke

■ Vabila na ogled vitrine meseca

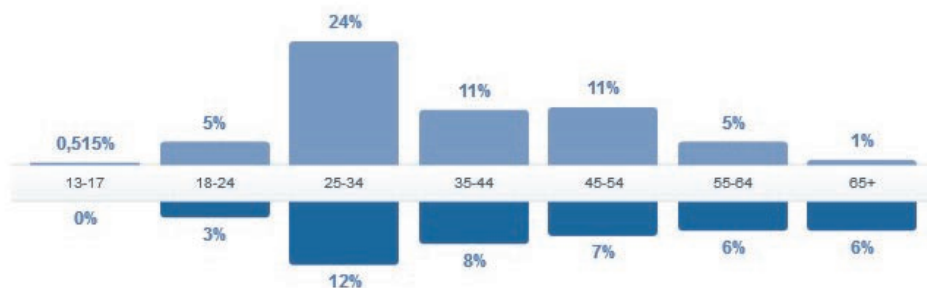
Uporabnik **Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije** je dodal 3 nove fotografije.
Objavil Matej Hreščak [?] · 27. marec ob 8:35 · ©

Pred 100 leti je umrl Alfonz Müllner, arheolog in kustos v takratnem Deželnem muzeju, kamor je prišel po smrti Karla Dežmana leta 1889. Živahno se je udeleževal v arheoloških raziskavah. Začel je izdajati in tudi večinoma sam pisal list Argo (1892-1903), dokler se ni preselil na Dunaj, kjer je bil do smrti znanstveni referent ministrstva za javna dela. Tam je leta 1909 izdal svoje največje delo: Geschichte des Eisens in Krain, Görz und Istrien von der Urzeit bis zum Anfange des XIX. Jahrhunderts. Zanimivost: leta 1879 je izdal knjigo Emona, v kateri je zagovarjal svoje mnenje glede lege stare Emona pri Igu. Slovenski prevod te knjige smo dobili leta 1996. 😊

Ženske

■ 57%

Moški

■ 42%

■ Našo stran redno spremlja 194 sledilcev, od tega 111 (57 %) oseb ženskega spola in 83 (42 %) moškega spola. Največ sledilcev (36 %) spada v starostno skupino 25-34 let, sledita jim skupini 35-44 let (19 %) in 45-54 let (18 %), kar je glede na poslanstvo in naravo gradiva, ki ga knjižnica hrani, pričakovano. 184 sledilcev je iz Slovenije, po dva iz Nemčije, Velike Britanije, Hrvaške in Italije ter po en iz Avstrije in Srbije. Največji doseg je stran dosegla 22. junija 2017 ob obletnici znamenite bitke pri Sisku: našo objavo, kjer smo predstavili relief bitke, fotografijo Hasanovega plašča in Valvasorjev bakrorez iz Slave vojvodine Kranjske, je videlo 3834 ljudi.

doseganje večjega števila uporabnikov Facebooka. Do sedaj je bilo takih objav sedem, z njimi smo dosegli skupno 4196 oseb, zanje pa smo porabili 17€. Obiskovalci strani imajo seveda možnost komentiranja, všečkanja in deljenja objav, prav tako nam lahko pišejo na »zid«

ali nas kontaktirajo preko zasebnega sporočila. Slednjega je bilo do sedaj malo, nekoliko bolj aktivni so pri deljenju naših objav (tudi do 16-krat na objavo).

V knjižnici nas po dobrem letu obstoja Facebook strani veseli, da je le-ta uspešno

zaživela in naletela na odobravanje naših uporabnikov. Seveda bomo na njej redno prisotni še naprej, k aktivni udeležbi pa vabljeni tudi vsi tisti, ki vas zanima naša specialna knjižnica. Postavite nam vprašanje, podajte predlog ali stisnite »like« za nas! ●

■ Vsako sredo pa objavimo tudi fotografije naslovnice novih knjig, ki uporabnike že zjutraj pričakajo na za to namenjeni mizi na galeriji čitalnice.

Starološka župnijska knjižnica

Ana Florjančič

alozij.florjancic@guest.arnes.si

Leta 1974 sem se po sedmih letih dela v matični Lavričevi knjižnici v Ajdovščini z družino preselila v Škofjo Loko, kjer sem takoj dobila delo v tukajšnji matični Knjižnici Ivana Tavčarja. Knjižnica je tedaj imela prostore v stavbi družbeno političnih organizacij, vodil jo je profesor slavist Janko Krek. Bila je urejena po vsebinskem UDK principu, s prostim dostopom do knjig.

Po preselitvi v prostore nekdanje Gorenjske banke (kjer domuje še dandanes!) leta 1978 sta se obisk bralcev in izposoja iz leta v leto bistveno povečevala. Knjižnica je postala osrednje kulturno izobraževalno središče z bogato zbirko leposlovja, mladinske literature in strokovnega gradiva. Svojo osnovno dejavnost je dopolnjevala z literarnimi večeri, književnimi predstavami, z likovnimi razstavami, pravljimi urami za otroke in podobno. Posebno se je razvila v času ravnateljstva Ludvika Kaluže, ki je knjižnico postavil na visoko strokovno raven.

Leta 1995 je knjižnica praznovala 50-letnico ustanovitve in tedaj smo preverjali katere knjižnice so na Škofjeloškem delovale v preteklosti. Med drugim nas je loški arhivar dr. France Štukl opozoril na bogat knjižni fond, ki se nahaja v župniji Stara Loka. Takratni župnik Andrej Glavan nas je res seznanil z obsežnim knjižnim gradivom, ki so ga takrat hranili v župnišču in v starološki cerkvi.

Ker ta fond ni bil evidentiran, smo se odločili, da bomo kot matična knjižnica

pomagali urediti knjižnico. V prvem letu smo uspeli evidentirati 1000 enot knjig, potem je delo zastalo.

Ko sem se leta 1998 upokojila, sem sklenila to delo nadaljevati in sem v letu dni popisala 2400 knjig, misleč da je glavnina dela opravljena. Ko so leta 1999 pleskali cerkveni presbiterij, smo ob čiščenju prostora nad »žagrdom« (oratorijski prostor št. 2) odkrili skoraj podvojeno prvotno število knjig in veliko količino stare predvojne periodike. Začelo se je temeljito čiščenje zelo zaprašenih knjig in periodike. Razporejanje in razvrstitev preko 200 naslovov periodičnih publikacij je trajalo kar več mesecev. Nadaljevala sem tudi s popisom knjižnega gradiva, tedaj že s pomočjo računalniškega programa za šolske knjižnice (SAOP). Čez dobro leto sem delo končno zaključila, popisala sem 4200 knjig (vse še iz obdobja pred 2. svetovno vojno) in uredila 230 naslovov časnikov in revij po letnikih.

Leta 2000 je bil Andrej Glavan kot škof premeščen v Ljubljano, nadomestil ga je

nov župnik, dr. Alojz Snoj. Ko sem mu predstavila svoje delo, se je zelo razveselil urejene knjižnice. Spodbudil me je, da bi začela z evidentiranjem in popisom tudi povojne literature. Tako sem delo nadaljevala in ga še dandanašnji tekoče opravljam. Danes je vpisanih 11.400 knjig.

Z dograditvijo Doma na Fari je knjižnica dobila nov prostor, ki je v začetku ustrezal, danes je pa že močno premajhen za naraščajoči knjižni in periodični fond.

Leta 2006 je bila Starološka župnijska knjižnica dr. Janeza Veiderja uradno odprta za javnost. Deluje kot ena od kulturnih dejavnosti Zavoda Župnije sv. Jurija Stara Loka. Namenjena je širokemu krogu bralcev brez kakršnih koli omejitev. Vse je brezplačno, delo poteka prostovoljno. Knjižničarka sem Ana Florjančič. Odprta je dvakrat tedensko in sicer ob torkih od 17.00-19.00 ter ob nedeljah po deveti maši od 10.00-11.00. Ob nedeljah prihaja v knjižnico nekaj mladih družin z otroki, seveda tudi drugi obiskovalci. Otrokom nekdo od staršev pove pravljico ali prebere

Ko so leta 1999 pleskali cerkveni presbiterij, smo ob čiščenju prostora nad »žagrdom« odkrili skoraj podvojeno prvotno število knjig in veliko količino stare predvojne periodike. Čez dobro leto sem delo končno zaključila, popisala sem 4200 knjig.

zgodbico, primerno njihovi starosti. Temu sledi družabno srečanje, včasih jih tudi razveselimo s kakšno sladkarijo ali čajem. Tako otroci kot starši se tu zelo dobro počutijo, pogovarjajo se in velikokrat je knjižnica gostoljubno odprta še daleč preko dogovorjenega odpiralnega časa.

Pogrešamo večje prostore, dobrodošla bi bila tudi čitalnica. Morda bomo v nekaj letih dočakali oboje.

Ob popisu knjig sem opazila precejšnje število knjig z podpisom Janez Veider ali s posebno številčno oznako v kombinaciji s črko V. (Med knjižnim fondom se nahaja okrog 230 takih knjig)

Naletela sem tudi na pisno zapuščino dr. Janeza Veiderja, ki je bil pred drugo vojno v Stari Loki kaplan, po drugi vojni pa je leta 1955 prišel ponovno v Staro Loko kot župni upravitelj in tu ostal do leta 1963. To ime je močno pritegnilo mojo pozornost in začela sem raziskovati njegovo usodo.

Med drugo vojno je doštudiral umetnostno zgodovino in leta 1946 že doktoriral s študijo o stari ljubljanski stolnici. Bil je izjemen in cenjen strokovnjak in poznavalec cerkvene umetnosti. Prijateljaval in sodeloval je z dr. Francetom Steletom, slikarjem in restavratorjem Matejem Sternenom. Leta 1936 je izdal Vodič po Crngrobu in napisal temeljito študijo o cerkvah v starološki dekaniji. Imel je bogato umetnostnozgodovinsko knjižnico. Žal pa so ga leta 1949 zaprli za šest let in mu knjižnico ter umetnostno zbirko zaplenili. Nekaj knjig se je po srečnih naključjih vrnilo nazaj k njemu v Staro Loko, nekaj umetnostno zgodovinskih je v Škofijski pastoralni knjižnici v Ljubljani, za večino knjižnice pa še do danes ni nobenega sledu. Tudi o njegovi umetnostni zbirki ni sledu. Le za bogato zbirko nabožnih podob vemo, da se nahaja v Semeniški knjižnici v Ljubljani.

Z njegovo usodo in usodo knjižnice sem se ukvarjala več let. Ugotovitve sem objavila v zgodovinskem zborniku z naslovom *A glej, na tem polju je obrodil stoteran sad*, ki ga je izdala Župnija Stara Loka leta 2015. ●

Do literature iz domačega naslanjača

Marjetka Sluga

Narodna in univerzitetna knjižnica
marjetka.sluga@nuk.uni-lj.si

Verjetno smo se vsi že kdaj znašli v situaciji, ko smo nujno potrebovali določeno literaturo, pa nam je zmanjkalo časa za obisk knjižnice ali pa je bila ta predaletč. Morda je želeni članek dostopen preko svetovnega spleta, a je njegova cena nerazumno visoka. Verjetno je tudi, da ste se pri svojem delu v knjižnici znašli v položaju, ko uporabniku, iz različnih razlogov, niste mogli ponuditi članka, ki ga je iskal.

VNUK želimo uporabnikom približati in olajšati dostop do vsebin iz izredno bogate zbirke gradiva, ki ga hrani knjižnica. Uspešno izvajamo tri storitve in sicer naročanje kopij časnikov, e-knjige po naročilu (EOD) in naročanje kopij člankov. V okviru prve storitve izdelamo kopijo celotnega časnika, ki je izšel na določen datum in ga naročnik dobi v lični zaščitni mapi. EOD omogoča naročilo digitalizirane kopije knjige ali tisk na zahtevo v mehki vezavi za monografije, ki so jim avtorske pravice potekle.

Naročanje kopij člankov pa je najnovejša storitev s tega področja in omogoča naročilo člankov iz tiskanih ali elektronskih časnikov in revij ter poglavja iz zbornikov in drugih knjig. Največja prednost je ta, da pred naročilom knjižnice ni treba obiskati, niti se ni treba včlaniti vanjo. Vse poteka na daljavo, preko elektronske naročilnice, objavljene na spletni strani NUK, in preko elektronske pošte.

Storitev izvajamo v Službi za izposajo in posredovanje knjižničnega gradiva, v procesu pa sodelujejo tudi zaposleni iz Zbirke serijskih publikacij. Uporabniku želimo kopije dostaviti v najkrajšem

možnem času. Po prejemu naročila preverimo, ali gradivo imamo, ga naročimo iz skladišča ali poiščemo v elektronskih virih. Večkrat pri iskanju virov naletimo na izziv, saj nam naročniki posredujejo pomanjkljive ali napačne bibliografske podatke. V takih primerih naročila ne zavrnamo, je pa treba v izvedbo vložiti več časa, znanja ter dopisovanja z naročnikom.

Pred izvedbo naročila glede na obseg članka izračunamo končno ceno storitve ter uporabnika po elektronski pošti seznanimo z njo. Predstavimo mu tudi možnosti plačila storitve. Člani imajo možnost plačila preko servisa COBISS+ Moja knjižnica, nečlani pa dobijo podatke za nakazilo na TRR. Ko je storitev plačana, kopije pošljemo naročniku po elektronski pošti. Ta jih lahko uporablja v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

Storitev v knjižnici izvajamo od leta 2016. V tem času smo pripravili že veliko naročil, od naročnikov pa prejemamo zelo pozitivne komentarje. Najbolj jih navdušuje naša odzivnost ter prijaznost. Trenutno lahko naročilo oddate s pomočjo obrazca, dostopnega na spletni strani NUK (storitve – naročanje kopij člankov) ali nam pošljete elektronsko pošto na clanki@nuk.uni-lj.si.

Zadovoljni uporabniki nam dajejo motivacijo, da razmišljamo tudi o nadgradnji in izboljšanju načina naročanja. Predvsem si prizadevamo, da bi lahko kopije naročili neposredno v sistemu COBISS+.

Želimo si, da storitev postane bolj prepoznavna, tako med uporabniki kot tudi med knjižničarji. Zato vas vabimo, da »naročite kopijo članka«. ●

Nova doktrina organizacije - Preusmeritev pozornosti

**Tanja Balažič Peček,
Bojana Medle**
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
Bojana.Medle@nm.sik.si

Novomeška knjižnica in Fakulteta za organizacijske študije sta v sklopu vzajemnega sodelovanja, ki sta ga s podpisom Pogodbe o strateškem partnerstvu uradno sklenili pred dvema letoma predstavili 2. del knjige Nova doktrina organizacije s podnaslovom Preusmeritev pozornosti. Knjiga je nastala v soavtorstvu zasl. prof. Marije Ovsenik in dr. Jožefa Ovsenika, založila pa jo je novomeška Fakulteta za organizacijske študije (FOŠ).

Ko govorimo o doktrini organizacije, razloži dekan FOŠa v dekanovih razmišljanjih, **prof. dr. Boris Bukovec**, da je logično, da se človek ob boleznih najprej zateče po nasvet k »doktorju splošne medicine«. Če še potrebuje pomoč, se kasneje napoti k »doktorju specialistu«. Opozarja, da bi bil že skrajni čas, da bi za reševanje organizacijskih problemov najprej poiskali nasvet »doktorjev organizacije« in šele zatem nasvete »doktorjev ostalih ved«.

Knjigo je predstavila **zasl. prof. ddr. Marija Ovsenik**, ki je redna profesorica in strokovnjakinja na področju organizacije, ravnanja z ljudmi in socialne gerontologije. Leta 1996 ji je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve podelilo nagrado za izjemne uspehe na področju socialnega varstva. Naziv zaslužne profesorice je prejela za življenjsko udejstvovanje na področju razvoja organizacijske misli, prenosa znanja na nove generacije ter za vsesplošni doprinos k ustanovitvi in razvoju

FOŠa. Bralcem pojasni, da gre za delo, ki s filozofsko globino konstantno sooča bralca s samim seboj in organizacijsko mislijo, motivirajoč ga na zastavljanje vprašanj: kdo smo, kje živimo in delamo ter kako se pri tem obnašamo. Skuša iskati odgovore na temeljno vprašanje: kako naj delamo, da bomo pri tem ustvarjalni, inovativni in osebno zadovoljni.

Vsebino knjige je po samovprašanjih, ki so značilna za dr. Jožefa Ovsenika in njegovo »Sinusoido 2000«, predstavila **dr. Tanja Balažič Peček**, ki tudi v tej smeri raziskuje teorijo organizacije. S sedmimi samovprašanji je predstavila vsako poglavje in poudarila, da se vsako vprašanje veje še naprej, kajti človek je brezmejno bitje. S tem želita avtorja izpostaviti, da je »Nova doktrina organizacije« knjiga, ki je namenjena človeku, organizacijam, institucijam, občinam, državi ... Avtorja uspešno soočata svoja stališča tako v raziskovanju kot tudi

iskanju paradigmatičnih odgovorov na področju moderne organizacije. Kajti, ko govorimo o zavestni organizaciji, se vse začne pri človeku. Izpostavi še pomembno vprašanje: »Ali bomo smeli še naprej svobodno misliti, pisati in govoriti?« Spregovori tudi o oraganizaciji in se vpraša: »Kaj se zgodi z organizacijo, ki ne deluje kot organska celota?« Poudari, da avtorja učita samoobvladovanje s samoorganizacijo, da človek spozna »kritične točke človekovega zavestnega razmišljanja« in najde odgovor na vprašanje: »Kdaj govorimo o akcijski preišljevalnosti/refleksiji?« Ob koncu predstavi še novo razumevanje organizacije, kot trojno prepoznavanja zavestnosti. Avtorja na človeku svojsten način pojasnita: Telo, Um, Srce in Duh. Knjiga sproži še naslednja vprašanja: »Kako v organizaciji umeščamo metafizične procese? Kakšen pomen ima nevidni svet na organizacijo? Ob koncu pa se še vpraša: Kakšen je pomen Ljubezni kot nove Kulture človeka?«

S samovprašanji knjiga bralcu podarja unikatnost in vedno »Novo doktrino« za vsakogar. Zasl. prof. dr. Marija Ovsenik in dr. Tanja Balažič Peček sta v Trdinovi čitalnici razvili prijetno diskusijo z vsemi, ki smo bili obogateni s tem dogodkom. ●

Kakšna je danes podoba
prve slovenske artoteke
za izposojajo likovnih del
na dom

Ideja o Artoteki v splošni
knjižnici ni zamrla, nasprotno,
ponovno jo nameravamo
oživiti v novi Knjižnici Rog

Vprašanje Mestni knjižnici Ljubljana

Pionirska knjižnica kot posebna zbirka v enoti Mestne knjižnice, knjižnice Otona Župančiča, praznuje letos 70 let svojega zavzetega dela za razvoj mladinskega knjižničarstva in mladega bralca, za katero si zasluži čestitke in pohvalo! Mladim posvečena posebna skrb je imela in ima temelje v njihovi potrebi po ustvarjalnosti in spoznavanju sveta v raznolikih oblikah predstavnosti. Zato se je branje, tesno povezano s knjigo, že od začetkov Pionirske knjižnice širilo na "branje" drugih, novih medijev in knjižno gradivo je dopolnjevalo neknjižno gradivo, pogosto tudi kot vzorec za njegovo vključevanje v knjižnično dejavnost. Tako je Pionirska knjižnica obeležila svoj 40. rojstni dan (15. novembra 1948 je bila ustanovljena kot Mestna pionirska knjižnica) z novo zbirko neknjižnega gradiva, artoteko, prvo v Sloveniji oz. tudi v Jugoslaviji, ki je omogočala brezplačno izposojajo likovnih del na dom.

Sprašujem, kakšna je danes podoba, dejavnost te zbirke, ki je imela ob nastanku 160 del 65. avtorjev, članov Društva likovnih umetnikov Slovenije? Ti so dela (grafike, risbe, slike) knjižnici podarili, knjižničarji pa so s spodbudo vodstva Knjižnice Otona Župančiča in podporo (tudi finančno) nekaj zunanjih sodelavcev realizirali vzorčno zbirko novega knjižničnega gradiva.

Zahvaljujem se za odgovor in vas lepo pozdravljam!

Silva Novljan

Artoteka je v 90-tih letih zaživela kot ponudba Pionirske knjižnice (enote Knjižnice Otona Župančiča), kjer je delovala do selitve na novo lokacijo (Kersnikova 2) leta 2006. Dela v Artoteki so bila pridobljena v glavnem z donacijami umetnikov, strokovno obdelana in dana prebivalcem Ljubljane v uporabo (izposoja za dva meseca). MKL sedaj hrani dela iz Artoteke v posebnem prostoru, ki ni namenjen izposoji uporabnikom.

Ideja o Artoteki v splošni knjižnici ni zamrla, nasprotno, ponovno jo nameravamo oživiti v novi Knjižnici Rog in pripraviti takšen izbor umetniških del, ki jih bomo lahko dopolnjevali z deli ob razstavah v MKL (razstavnici cikli: Mladi slovenski likovniki, Slovenska reportažna fotografija, Strip ob bok knjižnim klasikom) in z deli gostujočih umetnikov v Centru Rog. Nekaj slik, ki jih hranimo, bo potrebno tudi restavrirati ter zamenjati okvirje, ki so v slabem stanju.

Načrtujemo, da bomo namesto nakupa umetniških del, za katera nimamo dovolj finančnih sredstev, zbirko gradili z darovi umetnikov: ob razstavi v MKL umetnik preda knjižnici eno delo po svojem izboru, ob začetku delovanja artoteke lahko izvedemo tudi širšo akcijo podarjanja. Lahko pa umetnik za določeno obdobje umetniško delo tudi samo posodi.

Gradivo v Artoteki bo obdelano v katalogu cobiss ter digitalizirano in dostopno kot virtualna razstava na spletni strani MKL. Gradivo bo dostopno v prostem pristopu, enostavno za ogled in izbiro.

Pri oživitvi in razvoju Artoteke bo Mestna knjižnica Ljubljana sodelovala z galerijami, posamezniki (gostujoči ustvarjalci v Centru Rog), strokovnjaki ter drugimi kulturnimi ustanovami. Prilagamo nekaj fotografij, ki so sestavni del našega pripravljenege idejnega načrta za knjižnico Rog.

Vesna Trobec
služba za odnose z javnostmi
Mestna knjižnica Ljubljana

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Na podlagi Pravilnika o podeljevanju Čopovih diplom, Čopovih priznanj in Čopovih plaket (v nadaljevanju Pravilnik), sprejetega na občnem zboru

Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (v nadaljevanju Zveza), dne 13. maja 2014,
objavlja Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete naslednji

RAZPIS ZA PODELITEV ČOPOVIH DIPLOM, ČOPOVIH PRIZNANJ IN ČOPOVIH PLAKET V LETU 2018

Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete so najvišje državne nagrade za izjemne uspehe na področju knjižničarstva, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku knjižničarske stroke.

Čopova diploma se podeli za izredno pomembno življenjsko delo na področju knjižničarstva, ki je širšega pomena in prispeva k ugledu in napredku knjižničarske stroke. Čopove diplome se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih ali pridruženih članov Zveze.

Čopovo **priznanje** se podeli za enkratne dosežke, ki so plod izvornih strokovnih pristopov ali za posebne zasluge pri popularizaciji knjižničarstva, krepitvi ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke v javnosti ter za zasluge pri razvoju knjižnične dejavnosti. Čopova priznanja se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih članov Zveze, rednim članom Zveze ter pridruženim članom Zveze.

Čopova plaketa se podeli organizacijam, ki podpirajo delovanje Zveze in njenih članov oziroma imajo posebne zasluge za popularizacijo in napredek knjižničarske stroke (sponzorjem, donatorjem, društvom, ustanovam ipd.).

Čopovo diplomu lahko posameznik prejme le enkrat, Čopovo priznanje in Čopovo plaketo pa lahko posameznik ali organizacija prejmeta tudi večkrat.

Predlagatelje prosimo, da so še posebej pozorni na 12. člen Pravilnika o podeljevanju Čopovih diplom, Čopovih priznanj in Čopovih plaket. **Kandidate za Čopovo diplomu, Čopovo priznanje in Čopovo plaketo lahko Komisiji za Čopove diplome, Čopova priznanja**

in Čopove plakete predlagajo redni in pridruženi člani Zveze, knjižnice ter druge organizacije s področja knjižničarstva. Kandidate lahko predlaga tudi strokovni odbor Zveze.

Kandidati za Čopovo diplomu, Čopovo priznanje in Čopovo plaketo se ne morejo predlagati sami. V primeru nejasnosti se smiselno uporabljajo določbe Pravilnika.

Predloge z vso potrebno dokumentacijo pošljite v zaprti kuverti z oznako »RAZPIS – ČOPOVE NAGRADE 2018« **najkasneje do 14. septembra 2018** na naslov:

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH
DRUŠTEV SLOVENIJE
Komisija za Čopove diplome, Čopova
priznanja in Čopove plakete
Mira Petrovič, predsednica
Turjaška 1
1000 Ljubljana

Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete si pridržuje pravico, da nepopolnih vlog ne obravnava. Komisija odloči o izbiri kandidatov v roku 30 delovnih dni po poteku razpisa, predsednik Komisije pa o izbiri obvesti Upravni odbor Zveze najkasneje 30 dni pred predvidenim datumom podelitve. Upravni odbor Zveze obvesti prejemnike o nagradah najmanj 15 dni pred izročitvijo le teh.

Čopove nagrade bodo podeljene predvidoma 21. decembra 2018.

Zaradi nepravilnosti, ki so se pri prijavih kazale v preteklih letih, Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete opozarja, da kandidatov za Čopovo nagrado ne morejo predlagati posamezniki, temveč lahko Komisiji predloge pošljejo redni in pridruženi člani Zveze, knjižnice ter druge organizacije s področja knjižničarstva. Kandidate lahko predlaga tudi Strokovni odbor Zveze. Predlagatelj je tisti, ki odgovarja za verodostojnost podatkov o kandidatu. Predlagatelj preveri tudi, ali je predlagani kandidat za Čopovo nagrado član društva bibliotekarjev, kar je pogoj za kandidacijo.

Komisija za Čopove diplome,
Čopova priznanja in Čopove plakete,
predsednica: Mira Petrovič

Priloge:

- Predlog za Čopovo diplomu
- Predlog za Čopovo priznanje
- Predlog za Čopovo plaketo

KOMISIJA ZA ČOPOVE DIPLOME, ČOPOVA PRIZNANJA IN ČOPOVE PLAKETE

KANDIDAT ZA ČOPOVO DIPLOMO

Čopova diploma se podeli za izredno pomembno življenjsko delo na področju knjižničarstva, ki je širšega pomena in prispeva k ugledu in napredku knjižničarske stroke. Čopovo diplomu lahko prejme posameznik, ki je član rednega ali pridruženega člana Zveze.

predlagatelj (naziv in naslov):
kandidat (ime in priimek):
zaposlen v/na (naziv ustanove):
naslov ustanove:
delovno mesto:
stalni naslov :
član društva bibliotekarjev (naziv društva): od leta:
plačana članarina za leto 2018 ☐ DA ☐ NE
kontaktni podatki: telefon: _____ faks: _____ e-pošta: _____

Osebnih podatki o kandidatu bodo uporabljeni za potrebe vodenja postopka izbora nagrajenca, in sicer v skladu z zakonodajo s področja varovanja osebnih podatkov.

SPREMNA DOKUMENTACIJA:

1. kratek življenjepis z opisom strokovnega udejstvovanja kandidata in njegovo strokovno bibliografijo,
2. opis kandidatovih dosežkov z utemeljitvijo njihovega vpliva na lokalno oziroma širšo strokovno in družbeno javnost,
3. obrazložitev, iz katere je razvidno v kolikšni meri kandidat ustreza razpisnim kriterijem (razvidno mora biti izpolnjevanje posameznih kriterijev).

Žig

Kraj in datum:

Podpis odgovorne osebe predlagatelja:

Kandidati za prejem **Čopove diplome** morajo izpolnjevati najmanj dva od naslednjih kriterijev:

- prispevek kandidata h krepitvi profesionalne zavesti knjižničarjev ter družbenega položaja in ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke, ki se izkazuje z njegovim aktivnim delovanjem v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, njenih rednih ali pridruženih članih oziroma drugih organizacijah s področja knjižnične dejavnosti v Sloveniji in tujini;
- prispevek kandidata k razvoju bibliotekarske znanosti, ki se izkazuje z njegovimi dosežki na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti in objavljanja strokovnih in znanstvenih prispevkov;
- prispevek kandidata k razvoju strokovne usposobljenosti knjižničarjev in informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem v izobraževanju knjižničarjev in uporabnikov knjižnic;
- prispevek kandidata k razvoju in afirmaciji knjižnic, ki se izkazuje z njegovim uspešnim delom na področju vodenja in razvoja knjižnice oziroma knjižničnih storitev ter njihove promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek kandidata k razvoju knjižničnega sistema in knjižničnih mrež, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem pri pripravi strokovnih osnov za razvoj sistema in mrež ter spodbujanjem partnerstev in povezovanja na državni ali mednarodni ravni.

Predlogi za podelitev Čopove diplome morajo izkazati delo in dosežke predlaganega nagrajenca v daljšem časovnem obdobju. V opredeljitvi predlogov in pri upoštevanju kriterijev za izbor nagrajenca morajo posamezne aktivnosti zajemati najmanj 15 letno obdobje dejavnosti predlaganega kandidata.

Predlagatelj poda predlog kandidata za nagrado na obrazcu, ki je priloga tega razpisa.

KOMISIJA ZA ČOPOVE DIPLOME, ČOPOVA PRIZNANJA IN ČOPOVE PLAKETE

KANDIDAT ZA ČOPOVO PLAKETO

Čopovo plaketo se podeli za enkratne dosežke tistim podpornikom (sponzorjem, donatorjem, društvom, ustanovam ipd.) Zveze, ki s svojimi aktivnostmi spodbujajo in podpirajo delovanje Zveze in njenih članov, oziroma imajo posebne zasluge za popularizacijo in napredek knjižničarske stroke.

predlagatelj (naziv in naslov):
predlagani kandidat - društvo oz. organizacija (uradni naziv):
naslov društva oz. organizacije:
odgovorna oseba društva oz. organizacije:
društvo oz. organizacija je redni ali pridružen član Zveze bibliotekarskih društev Slovenije: ☐ DA ☐ NE
kontaktni podatki: telefon: _____ faks: _____ e-pošta: _____

SPREMNA DOKUMENTACIJA:

1. opis kandidatovih dosežkov z utemeljitvijo njihovega vpliva na lokalno oziroma širšo strokovno in družbeno javnost,
2. obrazložitev, iz katere je razvidno v kolikšni meri kandidat ustreza razpisnim kriterijem (razvidno mora biti izpolnjevanje posameznih kriterijev).

Kandidati za prejem **Čopove plakete** morajo izpolnjevati najmanj dva od naslednjih kriterijev:

- prispevek k razvoju knjižnične dejavnosti, ki se izkazuje z uvajanjem inovacij in izboljšav v delovno okolje, delovne postopke in delovne procese knjižnice v sodelovanju s knjižnicami;
- podpora prizadevanjem k razvoju knjižničnih storitev, ki se izkazuje z razvijanjem in uvajanjem učinkovitih in uporabnikom prijaznih storitev ter zagotavljanjem pogojev za njihovo uporabo v sodelovanju s knjižnicami;
- prispevek k dvigu informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z uvajanjem sodobnih oblik in načinov informacijskega opismenjevanja;
- prispevek h krepitvi sodelovanja in povezovanja zaposlenih v knjižničarstvu, ki se izkazuje z organizacijo in izvedbo skupnih akcij,
- večletno sponzoriranje (najmanj 2 leti) delovanja Zveze ali njenih posameznih akcij.
- donatorstvo (najmanj 2 leti).

Predlogi za podelitev Čopove plakete morajo izkazati prispevek predlaganega nagrajenca v daljšem časovnem obdobju.

Predlagatelj poda predlog kandidata za nagrado na obrazcu, ki je priloga tega razpisa.

Domoznanstvo v lokalni skupnosti – prostor sinergije in sodelovanja

19. oktober 2018

Mestna knjižnica Ljubljana

Kersnikova 2, Ljubljana, dvorana v 3. nadstropju

Program

8.00–9.00	Registracija udeležencev
9.00–9.10	Uvodni pozdrav
9.10–10.00	Podelitev Goropevškovih nagrad
	1. sklop
10.00–11.15	Milena Bon, dr. Klaudija Sedar: Domoznanski projekti – uspeh sinergijskega sodelovanja in gradnik lokalne skupnosti Mira Petrovič: Sodelovanje kulturnih ustanov na Ptujskem – uspehi, izkušnje, izzivi Svjetlana Ciglar: Naša knjižnica: doprinos knjižnice u formiranju kvartovskog identiteta mag. Kristina Košič Humar: Povezovanje med knjižnico in šolajočo mladino kot utrditev in širjenje učnega procesa ter ozaveščanje identitet znotraj živega okolja knjižnice
11.15–11.45	Odmor
	2. sklop
11.45–13.00	Sašo Zagoranski: Galis – dokumentacijski sistem Srečko Maček, Karmen Kreže: Domoznanske zgodbe – vezi v času in prostoru: Primeri projektnega partnerskega sodelovanja v Osrednji knjižnici Celje in Medobčinski splošni knjižnici Žalec Mateja Kus: Toporišičevo leto – »leto« sodelovanj in povezovanj mag. Nina Hriberšek Vuk: Povezovanje je ključ do uspeha: Mariborska knjižnica kot aktivna soustvarjalka lokalnega kulturnega dogajanja
13.30–15.00	Kosilo
15.00–18.00	Voden ogled po Ljubljani

Moderator posveta: Rok Dežman

Dogodek sofinancira:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

PRIJAVNICA

Podatki o posvetovanju

Naslov posvetovanja: Domfest – 5. festival domoznanstva

Datum: 19. 10. 2018

Kotizacija: 40 EUR

Podatki o udeležencu posvetovanja

Ime in priimek:

Delovno mesto:

El. naslov:

Do morebitnega preklica soglasja Mestni knjižnici Ljubljana in Učnemu centru izrecno, prostovoljno, brezpogojno in jasno dovoljujem, da me obveščata o svojih dejavnostih in da obdelujeta moje osebne podatke, ki sem jih navedel. Prav tako sem seznanjen z dejstvom, da v primeru preklica soglasja oziroma v kolikor predmetnega soglasja ne bom dal, ne bom mogel koristiti ugodnosti Učnega centra. Seznanjen sem s svojimi pravicami in obveznostmi, ki so določeni v Pravilih varstva in obdelave osebnih podatkov na podlagi privolitve posameznika. Pravila so objavljena tudi na naslovu <https://www.mklj.si/>.

Kotizacija

Plačnik kotizacije: a) organizacija

b) udeleženec

Naziv, naslov in poštna št. plačnika:

Davčna številka plačnika kotizacije:

Davčni zavezanec: a) da

b) ne

Izberite želeno opcijo:

kosilo: vegetarijansko
 običajno

vodeni ogled

Podpis udeleženca:

Podpis odgovorne osebe:

Žig:

Datum:

Prijavnico pošljite na: Mestna knjižnica Ljubljana, Učni center MKL, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana, ucni.center@mklj.si, najkasneje 7 dni pred pričetkom posvetovanja.

Prijavnice, na katerih je kot plačnik označen delodajalec, brez žiga in podpisa odgovorne osebe niso veljavne. Udeleženci oz. njihovi delodajalci kotizacijo plačajo po prejemu računa na TR: **UJP SI56 0126 1600 0001 834**. Odpoved udeležbe upoštevamo najkasneje štiri dni pred posvetovanjem. Za kasnejšo odpoved ali neudeležbo ste dolžni kotizacijo poravnati v celoti.

Dodatne informacije: ucni.center@mklj.si, ali 041 687 717

